

KIR. KÖZJEGYZŐK
K Ö Z L Ő N Y E

FOLYÓIRAT A PERENKIVÜLI TÖRVÉNYKEZÉS
ÉS A KÖZJEGYZŐI GYAKORLAT SZÁMÁRA.

KIADJA
A MAGYARORSZÁGI KIR. KÖZJEGYZŐK ORSZÁGOS EGYLETE.

Megjelenik havonként egyszer.
(Július és augusztus hónapok kivételével.)

Főszerkesztő:
FEKETE LÁSZLÓ DR.
budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó:
SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR DR.
budapesti kir. közjegyző.

HELD JÁNOS KÖNYVNYOMDA
BUDAPEST, II., MECSEK UTCA 6.
TELEFON: 1-586-05.

KIR. KÖZJEGYZŐK KÖZLÖNYE

Folyóirat a perenkívüli törvénykezés és a közjegyzői gyakorlat számára

Főszerkesztő:
FEKETE LÁSZLÓ Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Felelős szerkesztő és kiadó:
SZEMERJAY-PETRÁN TIBOR Dr.
budapesti kir. közjegyző.

Szerkesztőség és kiadóhivatal: Budapest, XIV., Thököly-út 39. Telefon: 297—069

A Magyarországi Királyi Közjegyzők Országos Egyletének postatakarékpénztár csekk számlája: 41.951.

Stolpa József dr.: Mi van ma hatályban Szent István törvényeiből?

Pulay József dr.: Az örökös hitelezőjének jogai a hagyatékra.

Gróber Aladár dr.: Közokirataink legfeltűnőbb nyelvi hibáiról.

A szombathelyi kamara közgyűlése.

Közlemények.

A felvidéki közjegyzőségekről.

Tasnádi Nagy András az új igazságügyminiszter. — Mikecz Ödön távozása.

A Szent István év befejezése.

A budapesti kamara választmányi ülése.

Halálozás.

A nyugdíjintézet ülései.

Magyar Országos Iparművészeti Tárlat.

Állásközvetítés.

Rendeletek.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle.

Polgári Jog.

Magyar Jogi Szemle.

Deutsche Notar-Zeitschrift.

Illetékügyi Közlöny.

Joggyakorlat.

Magánjog.

Telekkönyvi jog és eljárás.

Örökösödési eljárás és ezzel kapcsolatos közjegyzői díjkérdések.

Mi van ma hatályban Szent István törvényeiből?

Irta: *Stolpa József dr.*

m. kir. vallás- és közoktatásügyi miniszteri államtitkár.

I. Mintegy három és félévvel ezelőtt, mikor az a kivételes szerencse és kitüntetés jutott osztályrészemül, hogy résztvehettem a Vatikán által egybehívott nemzetközi jogászkongresszuson, a földkerekség legkiválóbb jogászaik fényes gyülekezetében osztatlan figyelem és érdeklődés kísérte azt a megfelelő forrásokkal alátámasztott állítást, hogy Szent Istvánnak immár 900 éves törvényei közül egyik-másik Magyarországon ma is hatályban van. Ugyancsak néhány évvel ezelőtt Jogászegyletünk egyik díszes és büszkesége, Vladár Gábor, a hatályos jogszabályok hivatalos gyűjteményének tervéről a Jogászegyletben tartott előadásában bámulatos plaszticitással mutatta ki, hogy Szent István egyik törvénye, amely az egyházépítési kötelezettségről szól¹ s amelynek csak jogtörténeti jelentőséget volt szokás tulajdonítani, lényegében ma is hatályban van s tulajdonképeni alapja és első főforrása az egyházépítési kötelezettségre vonatkozó jogunknak.²

¹ Lib. II. cap. 34.

² L. *Vladár Gábor:* A hatályos jogszabályok hivatalos összegyűjtése. Magyar Jogászegyleti Értekezések, 1933. évf. 3. sz. 288. és köv. l.

Persze ezeket az ősi jogszabályokat ma már nem szabad az akkori viszonyokra szabott szövegekben szószertint értelmezni, hanem az időközben lényegesen változott életviszonyoknak, sőt megváltozott szóhasználatnak és kifejezésmódnak megfelelő tartalommal kell tudni megtölteni. Ugyanekkor mutatta ki Vladár Gábor Grossschmid fejtegetései nyomán, hogy ezeknek az ősi törvényeinknek némelyike nemesak mint ilyen—bár a változott viszonyoknak megfelelő módosult tartalommal értelmezendő—közvetlen külfő él tovább ma is jogunkban, hanem esetleg *genetikai előzménye* mai jogszabályainknak oly formában, hogy mai jogunk az intézmény lényegét ősi törvényeinkből merítette s azt a mai viszonyokra átalakította, úgy azonban, hogy az intézmény lényege csak ősi forrásaiból ismerhető fel helyesen és fejleszthető tovább. Végül sok régi törvényünknek az élő jog szempontjából *doktrinális jelentősége* van annyiban, hogy sok helyes elve kitűnően hasznosítható mai jogintézményeink kiépítésénél, úgy, hogy mai intézményeinkben *az ősi jog szelleme* él tovább.

Aki ennek a Grossschmid-Vladár-féle tanításnak a világánál figyelmesen elolvassa Szent István törvényeit, abban annak a meggyőződésnek kell kialakulnia, hogy Szent István törvényeiből sokkal több van ma is hatályban, mint azt általában hiszik. S úgy vélem, hogy a Corpus Iuris Hungarici millenáris kiadásában, amelyben a hatályukat veszített régi törvények és törvény-szövegrészek apró betűvel vannak lenyomtatva, Szent István egyik-másik törvényét, vagy annak némely részét nem egészen volt helyes ilyen, az élő törvények szövegétől eltérő betűvel szedni. Ez nézetem szerint többé-kevésbé áll Szent István dekrétumainak első könyvére, vagyis a Szent Imre herceghez intézett Intelmekre is. Legtöbben ezeket az Intelmeket nem tekintik valóságos jogszabályoknak,³ mert nem látnak bennök mindenre nézve kötelező jogi parancsot. Figyelmesebb vizsgálódás mellett azonban észre kellett venni, amire Vladár Gábor is rámutatott, hogy az Intelmekben is rejtőznek általános jogi elvek, közjogi és közigazgatási jogi maximák, egyházpolitikai irányító elvek és más szabályok, melyeket Szent István óta semmiféle törvényünk vagy szokásjogi szabályunk nem helyezett hatályon kívül s amelyet a nemzeti köztudat is mindig valóságos élő

³ L. pl. Timon: Magyar alkotmány és jogtörténet, 5. kiad. Bpest, 1917., 292. l., *Závodsáky Levente*: A Szent István, Szent László és Kálmán korabeli törvények és zsinati határozatok forrásai, Bpest, 1904., 13. l.

jogszabályoknak tekintett. Így például az Intelmek 1. fejezetének az a mondata, amely szerint a királyi méltóság rendje úgy hozza magával, hogy arra egyedül a keresztény katolikus hitet valló hívek jussanak, alapja a közjogunkban 900 év óta élő annak a szabálynak, hogy a magyar királynak katolikus vallásúnak kell lennie. Ezt a szabályt az 1723:II. t.-c.-be iktatott *pragmatica sanctio* megismétli ugyan, de csak a Habsburg házból származók trónöröklési jogának feltételeként; általános elvi alapja ennek a szabálynak mégis csak Szent István törvényében gyökerezik.

Az Intelmek három első fejezetének egyéb részei általános elvi útmutatást adnak a magyar állam egyházpolitikájára nézve; éles határozottsággal domborítják ki a magyar állam keresztény jellegét, az állam és egyház egymásra utaltságát és együttműködését s az egyháznak az állam közjogi szervezetébe való beépítettségét.

A külföldiek befogadásáról szóló 6. fejezet mai nyelvünkre, mai fogalmainkra és mai viszonyainkra fordítva az ország nem magyar ajkú lakosainak testvéri szeretettel való megbecsülését, népi sajátosságaik megtartásának lehetővé tételét és az ország területén való boldogulásuk biztosítását jelenti. Igénytelen nézetem szerint Szent István első dekrétumának ez a fejezete, amelyet a magyar nemzet életében 900 esztendő gyakorlata szentesített és tett a nemzeti lélek élő részévé, hasonlíthatatlanul nagyobb erővel és súllyal bír egynéhány úgynevezett kisebbségi szerződésnél.

A királyi tanácsról szóló 7. fejezetből is le lehet szűrni egy-némely böles alkotmányjogi elvet, amely alkotmányunk gyökeres átalakulása után sem veszítette el aktualitását. Bizonyos, hogy Szent István idejében a közhatalom még nem volt úgy megosztva a király és a nemzet között, mint a későbbi századokban;⁴ a nemzet részvételének a közhatalom gyakorlásában, vagyis, mint mondani szokták, a közhatalom alkotmányos gyakorlásának mégis megvan az akkori adott viszonyokhoz igazított formája a királyi tanácsban. Az is megszívlelésre méltó, hogy milyen elvek szerint kívánja Szent István ezt a királyi tanácsot összeállíttatni; e szerint a tanács „ne az ostobák, önhíttek és középszerű emberek gyülekezete legyen, hanem az idősebbekből, jobbakból,

⁴ V. ö. Timon id. m. 209. és köv. l., *Hóman—Szekfü*: Magyar történet, első kiadás, I. köt. 211. és köv. l.

bőleesebbekből és köztiszteltben állókból⁵ tevődjék össze. Alig hiszem, hogy ennél helyesebben lehetne kifejezni a közhatalom gyakorlására hivatott bármily gyülekezet kiválasztásának mindenkor érvényes elveit.

II. Még sokkal többet kell hatályban levőnek tekinteni az említett Grosschmid-Vladár-féle értelemben Szent István dekrétumainak második könyvéből.

Igy mindjárt a dekrétum előljáró beszéde oly örökbecsű jogpolitikai elvet hagyott ránk, amely nemzeti sajátosságaink megőrzésének leghatásosabb eszköze s amely ellen a „cupiditas novarum rerum” jelszava alatt különösen az utolsó évszázad alatt oly sokat vétettünk. Ez az elv a dekrétumban egyszerűen úgy hangzik, hogy „minden nemzet az ő tulajdon törvényei szerint igazodik” s közelebbi tartalmában azt jelenti, hogy bármily értékesnek és tetszetősnek látszó idegen intézményt csak úgy szabad a magyar nemzet élő organizmusába átültetni, ha és amennyiben az a magyar nemzet sajátos lényével, viszonyaival, lelkiségével és a közjóról alkotott különleges felfogásával összeegyeztethető. Maga Szent István is, a nagy újtó, aki a magyar nemzet történetében példátlanul álló óriási átalakuláson vezette át országát nyugati minták átvételével, gondosan ügyelt arra, hogy ez az átvétel ne járjon a sajátos magyar jogi felfogásnak, a magyar lelkiségnek a lerombolásával. Különös élességgel tűnik szembe Szent Istvánnak ez a gondossága az ő törvényeinek s a mintául használt külföldi jogforrásoknak az egybevetésével;⁵ egy-két kivételt nem tekintve, úgyszólván valamennyi törvénye több-kevesebb elhajlást mutat a külföldi mintáktól és pedig mindenütt specifikusan a magyar viszonyokra és a magyar lélekre alkalmazott vonatkozásokban.

A dekrétumok második könyvének 1. fejezete kiközösítéssel rendeli sújtani azt, aki az Isten házáat vagy az istentiszteletre rendelt tárgyakat tiszteletlenül illeti vagy azokat elvenni merészkedik. Büntetőtörvénykönyvünk ma már más rendelkezéseket tartalmaz az istentiszteletnek s az arra szolgáló tárgyaknak bün-

⁵ A mintául használt külföldi jogforrásokra nézve I. Závodszy id. munkáján kívül: *Frank Ignác*: Principia iuris civilis Hungarici, Pestini 1820., tom. I. pag. 20. *Madzsar Imre*: Szent István törvényei és a Lex Baiuvariorum, Történeti Szemle, 1921. évf. 48—75 l.; *Schüller Bódog*: Das erste ungarische Gesetzbuch und das deutsche Recht, Festgabe für H. Brunner, Weimar 1910.; *Hóman*: id. m. 214. l.

tetőjogi oltalmára;⁶ de Szent István törvényeinek ez a rendelkezése, amely a templomnak az isteni tiszteletre szolgáló tárgyaknak rendeltetésüktől elvonását tiltja, nézetem szerint ma is él magánjogunkban oly formában, hogy a templom és az istentiszteletre rendelt tárgyak forgalmon kívüli dolgok (res extra commercium) s azokra e rendeltetésük szabályszerű feloldása nélkül magánjogi jogosítványt szerezni nem lehet. — Ugyanennek a fejezetnek az egyház javára tett királyi adományokról s azok védelméről szóló rendelkezése máig is hatályos kifejezett törvényi elismerését jelenti az egyház polgári jog szerint való vagyoni jogalanyiségének, vagyis önálló magánjogi személyiségének.

A püspökök egyházi hatalmáról szóló 2. fejezet szerint a püspököknek legyen hatalmuk az egyház ügyeit ellátni, igazgatni és kormányozni, valamint felmentést adni a kánonok szabályai szerint. Ez a fejezet talán a legfontosabb egyházpolitikai törvényünk és tartalmának teljes kifejtése külön értekezést érdemelne meg. Lényege a katolikus egyház autonómiájának törvényi elismerése, — nevezetesen abban az értelemben, hogy az egyház a maga életét saját szervei útján és saját szabályai szerint igazgatja s a kánonjogi szabályai — ha csak az állami törvény mást nem rendel — az egyházi életviszonyokra állami jog szerint is irányadók. Az egyházi autonómiának ez a kifejezett állami elismerése egyúttal azt jelenti, hogy az egyház hatósági szervezete az állam közjogi rendjének a része, aminek messzemenő következményei vannak a közjog és közigazgatási jog területén kívül a polgári magánjog, törvénykezés és büntetőjog körében egyaránt. S ha a katolikus egyháznak az a kivételes jogállása, amelyet neki Szent István törvényei az akkori idők követelményei szerint biztosítottak, a történelmi fejlődés során utóbb módosult is a többi bevett keresztény egyház jogainak elismerése folytán a bevett egyházaink jogi helyzetének s az egyházi autonómia lényegének vizsgálatánál ma is csak Szent István törvényéből kell kiindulni.

A 2. fejezet a továbbiakban azt mondja, hogy a világiak az egyház igazgatásában a püspökök rendelkezéséhez alkalmazkodjanak és engedelmessé legyenek nekik a keresztény vallás megtartásában; az ispánok és bírák pedig legyenek az egyház előljáróival egyetértők az igazságtételben, mint Isten törvénye pa-

⁶ L. 1878: V. t.-c. 191., 336. §. stb.

rancesolja. Mai szóhasználatunkra fordítva és mai viszonyainkra alkalmazva ez azt jelenti, hogy az egyházi hatóságok rendelkezéseinek megtartását és végrehajtását az állami törvény is biztosítja s a világi hatóságok kötelesek az egyházi hatóságokat működésükben támogatni, megkereséseiket teljesíteni és nekik szükség esetében végrehajtási jogsegélyt is nyújtani, ha csak az állami törvény mást nem rendel. Az egyházi hatóság részére nyújtandó világi jogsegélynek (*bracchium saeculare*) Szent István e dekrétumában van az általános törvényi alapja.

Ugyanennek a fejezetnek az utolsó mondata úgy szól, hogy „az igazi törvényt se valakinek a hazugsága vagy hamis tanúsága, se hitszegés vagy jutalom meg ne rontsa”. Ezt az ódon zamatú mondatot nyugodtan lehetne Magyarország Magánjogi Törvénykönyvének élére a bevezető rendelkezések közé helyezni. Aki ebből a patinás szövegből ki tudja bontani annak valódi értelmét, kiolvashatja belőle azt, amit ma úgy mondunk, hogy a jogok gyakorlásánál és kötelezettségek teljesítésénél a jóhiszeműségnek és tisztességnek megfelelően kell eljárni s hogy a törvény nem nyújt oltalmat a joggal való visszaélésnek. Így bontakoznak ki Szent István törvényeiből jogrendszerünknek máig élő 900 éves alapprincipiumai.

A második dekrétum oly sokat vitatott 5. fejezetét sokáig úgy értelmezték, hogy abban Szent István az egyéni tulajdonjogot, az egyéni szabad birtokjogot teremtette meg a korábbi nemzetségi közös tulajdon rendszerével szemben.⁷ Az újabb kutatás azonban kiderítette, hogy Szent István ezt az egyéni tulajdonjogot s az egyéni tulajdonnal való szabad rendelkezés jogát esupán a királyi adományból nyert javakra, valamint arra a vagyona értéket, amely már a korábbi nemzeti szokásjog szerint egyéni tulajdon tárgy volt. — de óvakodott attól, hogy a szállásbirtokra nézve a nemzet jogi meggyőződésében mélyen gyökerező nemzetségi közös tulajdon rendszerét megbontsa.⁸ Ez a nemzetségi közös tulajdon Szent István törvényeitől nem érintetlen tovább él az Árpádok alatt,⁹ hogy utóbb az ősiség formájában folytat-hassa életét a XIX. század közepéig. A szabad egyéni földtulajdon rendszerének átültetése a magyar jogrendszerbe tehát bölcs átmenetként, a fennálló és meggyökerezett jogintézmények kimé-

⁷ V. ö. *Pálfy Gyula*: A magyar nemzet története az Árpádok királyok korában, I. 24. l. és *Timon* id. m. 339. és köv. l.

⁸ V. ö. *Hóman* id. m. 229. l. még a II. könyv 35. fejezetét is.

⁹ L. *Kálmán király* I. dekr. 20. fejt., aranybulla 4. cikk.

lésével történt. Mint *Hóman* mondja: „Szent István idegen eszméket, intézményeket és hatalmi szervezeteket ültetett át magyar talajba, de a régieiből csak azt pusztította el, ami már korhadt volt és összeomlással fenyegetett. Az életerős és fejlődésre képes intézményeket, a magyar élet ősi formáit bölcsen megkímélte, magyar szellemet vitt az intézményekbe és magyarrá alakulásuk útját is megjelölte”.¹⁰

A király és a kincstár javainak sértetlen megtartásáról szóló 6. fejezet rendelkezései oly korszak viszonyaira utalnak, amelyben az államkincstár vagyona, az udvartartás céljára rendelt vagyon s a király magánvagyonja között még nincs jogi különbség. Mégis ez a fejezet genetikai előzménye azoknak a későbbi törvényeknek, amelyek a koronajavakat s az államkincstár ingatlanait elődegenitési és terhelési tilalom alá helyezik.¹¹

A vasárnapi munkaszünetről szóló 7. fejezet szabályai természetesen az akkori gazdasági- és munkaviszonyokra voltak szabva; a fejezet büntetőjogi rendelkezései már rég hatályukat veszítették. Mindamellett érdemes megfigyelni azt a fokozatosan erősödő mozgalmat, amely a vasárnapi munkaszünetről szóló újabb törvényeink¹² rendelkezéseit fogyatékosnak tekintvén, szociális, gazdasági és vallás erkölcsi okokból a kötelező munkaszünet körének kiterjesztését követeli és ezzel Szent István dekrétumának alap gondolatához: a valóban általános kötelező munkaszünethez kíván visszatérni.

Az özvegyekről és árvákról szóló 24. fejezet valójában első törvényi alapja ma is élő özvegyi jogunknak és egyúttal első törvényi szabályozása az özvegy anya természetes gyámsági jogának, lényegében ma is élő alapelvek szerint. Mai jogunk szerint ugyan az anyát a gyámságban megelőzi az atya által végrendeletben vagy közjegyzői okiratban nevezett gyám; a gyermek személyére vonatkozó szülői hatalmat azonban Szent István törvényéhez hasonlóan mai jogunk is első sorban az anyának biztosítja, amennyiben az özvegy anya gyermekeit akkor is magánál tarthatja s azok személyi és vagyoni ügyeiben meghallgatást követelhet, ha nem ő a gyermekek gyámja.¹³ Még az anya

¹⁰ Id. m. 237. l.

¹¹ 1514:I—III., 1790:VII., 1868:V., 1869:XXV. t.-c., 1879:XX. t.-c. 37. §-a stb.

¹² 1868:LIII. t.-c. 19. §-a, 1891:XIII. t.-c.

¹³ 1877:XX. t.-c. 37. §.

új házasságkötése sem szünteti meg okvetlenül és magában véve ezt a gyámi hatalmat Szent István törvényei szerint, csak ha „az árvákat elhagyná“; mai jogunk szerint pedig az anya új házasságkötése csak azzal a következménnyel jár, hogy olyan esetben az anya a gyermekek vagyonát csak számadás kötelezettsége mellett kezelheti s a jövedelemfeleslegre való joga megszűnik;¹⁴ ha pedig a gyermekeket elhagyná, a gyámságtól elmozdítható.

Azt, hogy az egyházépítési kötelezettségről szóló 34. fejezet lényegében ma is hatályban van, világosan kimutatta már Vladár Gábor a bevezetésben idézett tanulmányában. A 900 év óta változott viszonyok folytán, különösen a magánkegyurság intézményének kialakulása és a tridentin zsinat határozatai következtében Szent Istvánnak ez a törvénye tartalmában csupán annyiban módosult, hogy a hiveket csupán a kézi és írás napszám terheli, míg a felkelt s az építési anyagot a kegyúr szolgáltatja; ha pedig az ú. n. templomvagyon (fabbrica ecclesiae) az istenfiztetel rendes szükségleteinek fedezésére egészen nem szükséges, elsősorban ennek a vagyonnak a fölös részét kell az építkezésre ráfordítani.¹⁵ A hiveket terhelő egyházépítési kötelezettség törvényi forrása azonban nálunk ma is Szent István idézett dekretuma.

Az eddig előadottakkal távolról sem tartom kimerítettnek azt, amit az előrebocsátott Grossechmid-Vladár-féle értelemben Szent István törvényeiből ma is hatályban lévő jogszabály; behatóbb vizsgálódások e törvényekből még sok további értéket bontogathatnak ki mai jogunk számára. Csak ki kell ásní az archaisztikus nyelv s a kor viszonyaihoz igazodó külső réteg alól a jogszabály lényegét, az alapköveket, amelyekre Szent István a magyar nemzet első törvénykönyvét felépítette s amelyek a nemzet jogalkotó géniuszának örökbeesű termékei. Mert: „scire leges est, non verba earum tenere, sed vim ac potestatem“.

¹⁴ 1877:XX. t.-c. 35. §.

¹⁵ L. az 1809. nov. 29-én, 1798. aug. 24-én, 1865. febr. 3-án kiadott helytartótanácsi rendeleteket és az 1852. jan. 15-én kelt kir. rendeletet. L. még Konek-Antal: Egyházjogtan kézikönyve, 9. kiad. Bp. 1903., 224. és köv. l.; Sipos: Enchiridion iuris canonici, Pécs 1926., 758. l. — Tridentin zsinat sess. XX. cap. 7. de ref., Codex iuris canonici can. 1186.

Az örökös hitelezőjének jogai a hagyatékra.

Irta: *Pulay József dr.* budapesti kir. közjegyzőhelyettes.

Egyik kartársunk, közjegyzői társaságban, beszélgetés során a következő problémát vetette fel:

Hagyatéki tárgyaláson egy leszármazó örökös, akinek magának is két gyermeke van, őszintén elmondja a közjegyzőnek, hogy vele szemben valakinek régebbi, — az örökhagyó halála előtti — időből származó követelése áll fenn, még hozzá jogerős bírói ítélet alapján. Tudja, hogy örökségére a hitelező rögtön ráteszi a kezét, amint a hagyatéki eljárás befejeződik; szeretné tehát az örökséget visszautasítani, hogy azt gyermekei számára megmentse. Ezek előrebocsátása után felteszi a kérdést: jogában áll-e tartozása tudatában a hagyatékot visszautasítani és ha igen: mi lesz e jogesetkimenetelének gyakorlati eredménye?

A kérdéshez pro és contra sokan szóltak hozzá. Én úgy találtam: az ügy annyira mindennapos és olyan közérdekű, hogy megérdemli a nyilvánosság előtti alapos megvitatást. Ennek a meggyőződésemmek eredményei az alábbi igénytelen sorok.

I.

Mielőtt a kérdés részletes tárgyalásába bocsátkoznék, szükségesnek látom a következő lényeges körülmények megállapítását.

Magyarország Magánjogi Törvénykönyve (Mt.), amely pedig codexnek, tehát általános s egyben kizárólagos jellegű törvénykönyvnek készült, a hitelezőnek az örökségre vonatkozó jogait kihagyta a maga szabályozásának köréből. A *kötelesrész*ből eredő követelésnek, de csupán ennek végrehajtása alá vonásáról rendelkezik ugyan a Mt. alább ismertetendő 2009. § a; minthogy azonban az abban foglalt jogszabályok egy része jogrendszerünkben még ismeretlen, továbbá, minthogy a Mt-t a Kúria több ízben, így csak legutóbb is (P. I. 5773/1937., Közj. Közlöny 1938. 164. lap) még nem élő jognak minősítette, a Mt.-nek ez a §-a ezidő szerint általánosságban még analogia számára sem látszik alkalmazhatónak. Ennek folytán tárgyunk szempontjából az egyedüli jogforrást jelenleg a bírói gyakorlat képezi.

Ez a bírói gyakorlat, mint alább látni fogjuk, elég homályos képet mutat, exact jogszabályok levonására tehát kevésbé

alkalmas. Különös sajátága e gyakorlatnak az, hogy, főleg régebben, nem mindig vette figyelembe azt az éles fogalmi különbséget, ami a még meg nem nyílt örökségről való *lemondás*, valamint a már megnyílt örökség *visszautasítása* között feltétlenül fennáll. A maga nomenclaturájában mind a kettőt igen gyakran „lemondásnak” nevezi és minősíti, ami nemesak a helyes tényállás felismerését nehezíti meg, hanem elméletileg is téves következtetések levonásához szolgáltat alapot. Az alább következő fejtegetések megítélésénél tehát ezt a szempontot figyelmen kívül hagyni nem szabad.

De súlyos tévedésbe esnénk akkor is, ha csak pillanatra is szem elől tévesztenénk a Csődtörvény 4. és 28. §§-ait, amelyek szerint a tömeggondnoknak jogában áll a közadósra szállt örökséget, vagy hagyományt érvényesítenie s a közadósra ezekre vonatkozó lemondását megtámadnia. Alábbi megállapításaink érvénye tehát csak azokra az esetekre vonatkozik, amelyekben esődnýtásnak bármely okból helye nem lehet. — Miután pedig az ügyek túlnyomó részét ezek képezik, e körülmény a probléma gyakorlati jelentőségét igen kevésbé érinti.

II.

Mint hogy a bírói gyakorlat, mint említettük, az örökségről való lemondást, és az örökség visszautasítását igen gyakran azonos megítélés alá vonja: első feladatunk az, hogy ezt a két fogalmat egymástól élesen elválasszuk.

Ma élő jogunk szerint az örökségről *lemondani* csak *örök-hagyó életében*, vele kötött szerződés útján lehet. E jogeselekménynek az az eredménye, hogy a lemondót a törvény úgy tekinti, mintha az örök-hagyó előtt halt volna el. Ennek folytán számára az öröklés meg sem nyílik; ily esetben tehát, helyes fogalmazással, sem örök-hagyóról, sem hagyatékról beszélni nem lehet, mert mind a kettő az öröklés előzetes megnyíltán alapul.

Az örök-hagyó halálával az örökség megnyílik. Ez annyit jelent, hogy a hagyatéka a halál pillanatában ipso facto az örökösre száll, aki azt csak úgy háríthatja el, hogy az örökséget visszautasítja.

Mint első pillantásra nyilvánvaló: a két fogalom alapján különbözik már az örökösnek a hagyatékhöz való jogviszonya tekintetében is.

A lemondó ugyanis, miután számára az örökség meg nem nyílik, a hagyatékra tulajdonjogot nem szerez; így a lemondási

jogeselekmény bevégzésétől kezdve ő már örökösnek nem is tekinthető, nem is nevezhető.

Ezzel szemben az, aki a számára megnyílt örökséget visszautasítja, ezzel a lépésével ténylegesen megszerzett tulajdonjogot szüntet meg; mert azt, hogy a halál pillanatával az örökségnek feltétlen és korlátlan tulajdonosa lett, jogrendszerünkben elméletileg vitatni sem lehet.

De éppen ilyen határozott különbséget találunk akkor is, ha a kérdést a hitelező kielégítési jogának szempontjából vizsgáljuk.

E kielégítési jog kétségtelenül kiterjed az adós minden vagyonyára, tehát mindazokra a vagyontárgyakra, amelyek az adós *tulajdonát* képezik.

Mint hogy az az örökös, akinek számára a örökség ténylegesen *megnyílt*, az örökségnek a megnyílás időpontjában fentebbi megállapításunk szerint feltétlen és korlátlan tulajdonosa lett: nem vitatható, hogy e tulajdonra a hitelezőnek korábban keletkezett kielégítési joga mindenesetre kiterjed. Elméletileg nem változtathat ezen az utólagos visszautasítás sem, bár azt, — mint alább látni fogjuk, — a törvény az öröklés megnyíltának időpontjáig visszaható erővel ruházta fel.

Ezzel szemben azonban az, aki öröklési jogáról még örök-hagyó életében lemondott, elvileg az örök-hagyó *előtt* halt el, s így az örökség *tulajdonjogát* soha *meg nem szerzi*. Miután pedig a hitelező jogai olyan vagyonyra, ami az adós tulajdonát nem képezi, ki nem terjedhetnek; kétségtelen bizonyossággal leszögezhetjük azt az elméleti megállapítást, hogy a hitelezőnek arra az örökségre, amelyről az öröklésre jogosult még örök-hagyó életében lemondott, kielégítési joga nincsen.

E megállapítás után felmerül az a gyakorlati kérdés: *mint* hogy a hitelező a lemondás tárgyát képező vagyonyból *az örök-hagyó elhalta után* többé kielégítést nem kereshet: megtámadhatja-e jogainak biztosítása végett a lemondási jogügyletet még *örök-hagyó életében*?

A rendelkezésemre álló joganyag azt mutatja, hogy a bírói gyakorlat ebben a kérdésben eddig nyugvópontra nem jutott.

Kimondotta a Kúria, hogy az örökségről való lemondás, amelynek célja a kielégítési alapot a lemondó fél hitelezői elől elvonni, ezekkel szemben hatályal nem bír; (I. G. 250/1902.) hogy a hitelező esődön kívül is megtámadhatja adósának jogi tényét, mellyel öröklési jogáról előre lemond, vagy a már meg-

nyilt örökséget visszautasítja, ha az adós az örökhagyóval, vagy öröklésre jogosítottakkal a hitelezők megkárosítására rosszhiszeműen összejátszott és a lemondásnak célzata a kielégítési alapnak a hitelezők elől elvonása volt (P. I. 5884/1914.); de kimondta más alkalommal azt is, hogy az örökös azáltal, hogy apai és anyai örökségéről még szülei életében lemondott, nem idegenítettel olyan vagyont, amely a hitelezők kielégítésére szolgálhatott volna, mert neki szülei életében ezek vagyonaéhoz sem örökség, sem kötelesrész címén igénye nem volt. (G. 588/1911.).

Mint látható: az első két ítéletben a bíróság az ügylet *célját*, az ügyleti *causát* tette vizsgálat tárgyává s a megtámadási jog megadását arra alapította, hogy a hitelező kijátszását célzó lemondási jogügylet *rosszhiszemű összejátszás* eredménye volt. A legutóbb említett ítélet azonban már ezt a szempontot mellőzte és álláspontját tisztán elméleti, jogi alapon fogalmazta meg.

Amikor ebben az ezidőszerint el nem döntött kérdésben állást kell foglalnom: a magam részéről feltétlenül a legutóbbi ítélet jogi felfogásához csatlakozom. Nemesak azért, mert annak elméleti eredménye fentebb kifejtett álláspontommal tökéletesen összhangban van, hanem magasabb szempontok alapján is.

Egész örökösödési jogrendszerünk ugyanis azon az alapelven épül fel, — ami egyébként a korlátlan tulajdon fogalmából következik, — hogy örökhagyó életében az örökösnek a leendő hagyatékhöz semmi joga nincsen. Még a kötelesrész, tehát az örökösödési jogunkban leginkább privilegizált igény is csak akkor biztosítható az Ideiglenes Törvénykezési Szabályok I. részének 4. §-a alapján, ha az örökhagyó terhére tékozlást lehet bizonyítani. A Mt. 976. §-a pedig, az élő joggal megegyezően, kifejezetten semmisnek nyilvánít minden olyan szerződést, amelyet harmadik, még élő személytől várt öröklés tárgyában kötnek, s illet csak az örökhagyóval törvényes öröklési kapcsolatban állók számára engedélyez.

Ilyen körülmények között öröklési jogunk szellemével kerülne szembe minden olyan felfogás, amely lehetővé tenné, hogy a hitelező már eleve beavatkozhasnék a *leendő* örökhagyónak és a *leendő* örökösnek olyan jogügyletbe, amelyet egy *esetleges* hagyatéokra nézve kötnek; arra a hagyatéokra, amelyről még az sem bizonyos, hogy örökhagyó halálának időpontjában meglesz-e egyáltalán. Különösen elvetendőnek minősül ez a felfogás akkor, ha meggondoljuk, hogy ilyen ügylet a gyakorlatban majdnem kizárólag a törvényes örökösök, s ezek között is túlnyomó rész-

ben felmenők és ivadékok között jön létre s így a családon kívül álló harmadik, a hitelező számára a család legbenső ügyeibe engedne indokolatlan beleszólást. Olyan esetekben pedig, — amelyeket ritkán előfordulóknak nem lehet tekinteni, — amikor a hitelező követelése a várható örökség reményében kötött hitelügyleten alapul, — a hitelező részére ilyen jogot engedélyezni egyenesen erkölcstelen dolog volna.

Mindezek megfontolása alapján szerény nézetem az, hogy *az örökségről való lemondás* a jelenlegi jogi helyzetben *a hitelező részéről* a bírói gyakorlat egységes állásfoglalásának hiánya ellenére is *jogosan meg nem támadható*.

III.

Mint fentebb már utaltam erre: egészen más a jogi helyzet az örökség *visszautasítása* tekintetében.

Amíg ugyanis lemondás esetén az örökös tulajdonjoga hamarabb szűnik meg, mint az örökség megnyílik, elméletileg tehát egyáltalán létre sem jön; addig *az örökség visszautasítása* egy már feltétlenül *létrejött tulajdonjogot szüntet meg utólagosan*. Minthogy pedig a tulajdonjog létrejötté és a hitelező kielégítési jogának megnyíltá azonos időpontban történik: kétségtelen, hogy a visszautasítás, bármily korán következik is be, időbelileg még mindig késedelembe kerül a hitelező esedékessé vált igényével szemben.

Ez elméletileg annyit jelentene, hogy az örökös a reá akár törvényes, akár végrendeleti öröklés jogcímén hárult örökséget, — e kettő itt azonos elbírálás alá esik, — saját hitelezője elől visszautasítás révén el nem vonhatja.

Érdekes, hogy a bírói gyakorlat, bár e kérdésnek csupán a kötelesrészt illető vonatkozásában, rövid ingadozás után a gyakorlatban pontosan ezzel az elméleti megállapítással ellentétes eredményre jutott.

A fentebb már ismertetett P. I. 5884/1914. számú ítélethez hasonlóan több ítéletben is egybehangzóan megállapította a Kúria, hogy a hitelezőnek jogában áll az örökség visszautasítását csődön kívül is megtámadnia akkor, ha a visszautasítás a kielégítési alap elvonása végett, tehát rosszhiszeműen történt.

Ezzel szemben az ítéletek egész sorában, közöttük abban is, amely a Polgári Jogi Határozatok Tárába 286. szám alatt felvért nyert, — kimondotta a Kúria, hogy az örökség el —, vagy el nem fogadása, valamint a kötelesrész érvényesítése az örökös-

nek, illetve kötelelő részre jogosultnak egészen személyes természetű joga, amelyet helyette harmadik személy sikerrel nem érvényesíthet; hogy az örököszt az örökség megnyíltának ténye nem fosztja meg attól, hogy az örökséget az átszállás időpontjára visszaható hatállyal visszautasíthassa; hogy tehát a jogosult helyett az őt illető örökséget, vagy hagyományt érvényesíteni csak az összhitelezők érdekében és csak esődeljárás keretében lehet.

Az így támadt zürzavar megszüntetésére 1917-ben a 17. számú jogegységi döntvény vállalkozott, a fentebb vázolt ellentétes gyakorlat lelkiismeretes megvizsgálása után kimondván, hogy „az a hitelező, aki követelését a kötelelő részre jogosult adóstól egyéb módon be nem hajthatja, követelésének kielégítése végett az adós részéről nem igényelt kötelelő részt nem érvényesítheti, ezzel kapcsolatosan tehát meg sem támadhatja az adós kötelelő részét sértő végrendeletet, vagy ajándékozást azon az alapon, mert a kötelelő részre jogosult az örökösztársakkal, illetve a megajándékozottakkal a hitelező megkárosítása végett összejátszott, vagy mert a végrendeleti intézkedéssel, illetve az ajándékozási üggyel az adóst színdleg azért mellőzték, hogy a hitelező elől a kielégítési alapot elvonják“.

Ez a döntvény, bár a dolog természete szerint a felmerült problémáknak csak egy részét rendezte, mégis rendkívül értékes következtetések levonására nyújt további alapot.

Igen fontos eredménye e döntvénynek az, hogy a számbavehető szempontok közül végérvényesen *kizárta az üggyelvi causdát*, vagyis a hitelező kijátszásának célzatát s a feleknek ezen alapuló rosszhiszeműségét. Ennek a jelentősége annál nagyobb, mert hiszen a rosszhiszeműség és összejátszás feltételezésére már maga az a tény, hogy az örökösnek a lemondás, vagy visszautasítás időpontjában adóssága van, elegendő alapot szolgáltat; ezen a címen tehát az esetek túlnyomó részében már eleve útját lehetne vágni annak, hogy az ügy jogi szempontból egyáltalán tárgyalás alá kerüljön.

Igaz ugyan, hogy a döntvény maga csak kötelelő rész iránti igény érvényesítésére vonatkozik; minthogy azonban a jelenlegi helyes jogi felfogás szerint a kötelelő rész-követelés maga is örökjogi igény, a döntvény hatályát e tekintetben minden örökjogi kategóriára bátran kiterjeszthetjük.

Sokkal bonyolultabb viszont annak a kérdésnek eldöntése, idevonatkozó gyakorlat híján, hogy e döntvény analogia útján

érdemben is kiterjeszhető-e a kötelelő rész érvényesítésén kívül az örökség *visszautasításának* jogeselekményére is.

A dolog nem olyan egyszerű, mint első pillanatban látszik; nem pedig azért, mert végrendelettel, vagy ajándékozással szemben kötelelő rész iránti *igény érvényesítése*, illetve az *örökség*, vagy *hagyomány visszautasítása* két merőben különböző jogeselekmény.

Különböznek egymástól mindenképp *alanyjukban*. A kötelelő rész iránti igény ugyanis a törvényes örökösöknek is csak egy kiesény, a törvény által különös oltalomban részesített hányadát illeti meg, míg az örökség visszautasításának lehetősége elé minden örökös kerülhet, bármily jogcímen alapul is öröklési joga.

Különböznek egymástól *tárgyukban* is. A kötelelő rész-követelés ugyanis, bár gyökerei az örökjogba nyúlnak, akkor, amikor érvényesítésre kerül, gyakorlatilag már egészen kötelmi jellegűt ölt. Ezt mutatja, hogy kötelelő rész iránti követelését a jogosult nemcsak a hagyatékban részesedőkkel szemben, hanem azok ellen is érvényesítheti, akik az örökhagyótól élők közötti ingyenes juttatásban részesültek; ilyen módon tehát jogviszonyba kerülhet olyanokkal is, akik az öröklési kapcsolaton kívül állnak. Ezzel szemben az öröklés pusztán ténye ilyen természetű jogviszonyt nem létesít.

Különösen mélyreható eltérést mutat azonban a két jogeselekmény *keletkezésük és érvényesítésük módjában*.

A kötelelő rész-követelés ugyanis, bár elméletileg ez is az örökhagyó halála pillanatában esedékes, gyakorlatilag mégis akkor lép elő, akkor ölt élő alakot, amikor azt a kötelelő részre jogosult végrendelettel, vagy ajándékozással szemben *érvényesíti*. Ez annyit jelent, hogy ha a kötelelő részre jogosult a maga igényével fel nem lép, akkor a végrendelet, vagy ajándékozás által teremtett jogi helyzet marad érvényben, vagyis akkor a követelés, mint vagyontárgy, mint kielégítési alap a gyakorlatban létre sem jön. A kötelelő rész-követelés tehát a hitelező számára csak akkor jelent fedezetet, ha azt a jogosult, akinek ez személyes joga, már ténylegesen *érvényesítette*.

Az öröklés ténye azonban, akár törvényen, akár végintézkedésen alapuljon az, az örökség megnyíltának időpontjában tényleges, zárt és befejezett *tulajdont* s így a hitelező számára kielégítési alapot nyújt, olyannyira, hogy a hitelező joga például a hagyatéki ingatlanon a telekkönyvi rendtartás 74. §-a értelmében telekkönyvi *bekebelezés* útján biztosítható.

Ezek a nagyon is lényegbe vágó eltérések azt mutatják, hogy az analogia egyszerű alkalmazásának igen súlyos akadályai vannak s így a 17. számú jogegységi határozat a kérdést az örökség visszautasítása tekintetében el nem döntötte.

Álláspontom szerint azonban a probléma addig is, amíg ez iránt törvény, vagy újabb bírói gyakorlat nem intézkedik, a fentiek ellenére is eldönthető, a következő megfontolások alapján.

IV.

A Mt. 2060. §-ában, az élő joggal egyezően, kimondja, hogy „az örökös a reá szállt örökséget, vagy hagyományt visszautasíthatja“.

A 2068. §-ban pedig, ugyancsak az élő jog alapján, megállapítja a Mt., hogy „a visszautasított örökség, vagy hagyomány az örökhagyó halálától kezdődő hatállyal arra száll, akire (helyesebben akinek számára) az örökség, vagy hagyomány megnyílt volna, ha a visszautasító az örökhagyó halálakor már nem él“.

Nem kétséges, hogy ez utóbbi jogszabály szerint a visszautasítás ténye *visszahat az öröklés megnyíltának időpontjára* és az elvileg már megszerzett tulajdonjogot a keletkezés pillanatában azonnal meg is szünteti; és nem kétséges az sem, hogy ez az ipso iure öröklés logikai gondolatmenetével szemben törést jelent. Minthogy azonban e jogszabály jogrendszerünkben a Mt. nélkül is él: azzal, mint ténnyel, feltétlenül számolnunk kell.

E jogszabály általános érvényű; annak, aki e szabály érvényességét harmadik személyek előbb szerzett kielégítési jogával szemben tagadásba venné, bizonyítania kellene olyan törvény, vagy joggyakorlat létezését, amely a visszautasítás visszaható erejének érvényesülését feltételhez köti. Minthogy pedig ilyen jogszabály nincsen: azt kell tartanunk, hogy a *visszautasítás*, — bármikor is következzen az időbelileg be, a örökségnek a visszautasító számára való *megnyíltát*, s így a kielégítési alapul szolgáló *tulajdonjog létrejöttét* pusztán a *törvény erejénél fogva akadályozza meg*, tekintet nélkül harmadik személyek jogaira, vagy igényeire.

Miután ilyen körülmények között az öröklés a visszautasító kihagyásával a törvény szerint ugyancsak ipso iure a soron következő örökös számára nyílik meg: és miután jogrendszerünkben haereditas iacens nincsen, a hitelező pedig csak az örökössel, de nem a hagyatékkal áll jogviszonyban: kétségtelen, hogy a hagyatéka maga a hitelező számára kielégítési alapot nem képezhet.

De nem lehet felelős a hitelezőnek a soron következő örökös sem, akire az örökség a visszautasítás folytán hárult; mert ő az örökséget nem a visszautasítótól kapta, hanem saját jogán közvetlenül az örökhagyótól örökölte s így a kiesett örökös és annak hitelezője közötti jogviszonyban érdekelve nem lehet.

A kérdés így *jogi* vonatkozásban, azt hiszem, teljesen tiszta képet mutat.

Minthogy azonban a hitelezőnek kielégítési igénye e megállapításaink alapján a bármely örökös részéről szabadon gyakorolható visszautasítás révén akkor is meghiúsítható, ha követelése egyébként méltán érdemelné meg a jog védelmét; ki kell terjeszkednünk arra a kérdésre is: nincs-e ma mód arra, hogy a hitelező magát a visszautasítás jogesetelményét valami jogcímen, például magánjogi delictum címén megtámadja és hatálytalaníthassa. Ennek eldöntéséhez érdekes analogia áll rendelkezésünkre.

Ha a hitelezőt maga az örökhagyó játssza ki oly módon, hogy adóssággal terhelt örökösét végintézkedéssel az öröklésből egyszerűen kizárja: a bírói gyakorlat következetesen a hitelező *ellen* foglal állást.

A Mt. maga az 1954. §-ban kimondja, hogy a végrendelet megtámadásának joga csak azt illeti meg, akire a végrendeleti intézkedés hatálytalanságából *közvetlen* jogi előny hárul; ezek közé pedig a hitelező nyilván nem tartozik. A Kúria még világosabban kimondotta, hogy a végrendelet megtámadására csak az jogosult, akit az adott esetben végrendelet hiányában az öröklési jog megilletne (Jogi Hírlap V. 1331.) s egyben egy másik határozatban kifejezetten le is vonta az a contrario logikusan levonható következtetést, kimondván, hogy „a végrendelet megtámadásának joga, ha azt a kedvezményezett maga nem gyakorolja, ennek hitelezője által nem gyakorolható“ (J. H. III. 863.).

A bírói gyakorlat fejlődésének ebből az irányából az következik, hogy a *hitelező az örökség visszautasítását sikerrel ez időszert semmi módon nem támadhatja meg*.

Ha ugyanis a bíróság elzárja a hitelezőt attól, hogy az esetleg teljesen rosszhiszemű összejátszás eredményeként létesült végrendeletet megtámadhassa; akkor még inkább el kell őt zárnia attól, hogy az örökösnek törvényben foglalt jogát képező visszautasítás érvényét, vagy jogosságát vita tárgyává tehesse. Különösen indokoltnak mutatkozik ez az álláspont akkor, ha meggondoljuk, hogy ellenkező felfogás érvényesülése esetén az örökhagyót egyenesen a bíróság kényszerítené arra, hogy adósság terhével

küzdő örökösét az öröklésből kizárja s így tegye hagyatékát a hitelező számára hozzáférhetetlenné. E nyilván jóérkölsbe ütköző szemfényvesztő játék rendszeresítése pedig semmi esetre sem lehet a jogrend feladata.

Ilyen megfontolás alapján témánknak ebben a vonatkozásában is arra az eredményre kell jutnunk, hogy az örökösnek magánjogilag kétségtelenül joga van ahhoz, hogy a reá hárult örökséget hitelezőire tekintet nélkül visszautasítsa, — és hogy a jogcselekmény a hitelező részéről *polgári perúton* jelenleg a siker reményével nem támadható meg.

Ezzel fejtegetéseinket le is zárhatnánk, — ha legújabbban nem támadt volna a kérdésnek egy különös mellékajjtása — a büntetőjog terén.

V.

A száraz tényállás a következő:

A m. kir. Kúria 1937. december 15.-én I. 3342/1937. szám alatt hozott ítéletében az 1932:IX. t.-c. 1. §-ába ütköző hitelsértés büntettségében bűnösnek mondotta ki a vádlottat, aki, bár egyéb vagyona nem volt, annak tudatában, hogy a sértettnek vele szemben követelése van, atyái örökségét visszautasította, aminek folytán az örökség egészben a vádlott egyetlen nővérére hárult. Az ítélet indokolásából kiderül, hogy a kir. ügyészség eredetileg ugyane büneselekmény címén a nővér ellen is(!) vádat emelt, őt azonban már az alsóbíróságok jogerősen felmentették.

Az ítélet indokolása megállapítja, hogy a hitelsértés büntetetének két kritériuma van: a kielégítési alap *szándékos* és *jogtalan* elvonása, vagy csökkentése. Minthogy a vádlott tudta, hogy más vagyona nincsen s hogy az örökség visszautasításával a hitelező egyetlen kielégítési alapját elveszti, kétségtelenül *szándékosan* eselekedett; és minthogy a hagyaték az apa halálával ipso iure az örökhagyóra hárult és annak „törvény szerinti vagyont” képezte: a visszautasítás jogeselekménye a Kúria megítélése szerint nyilvánvalóan *jogtalan* minősül.

Ez az ítélet, szerény nézetem szerint, nemesak jogi szempontból jelent súlyos tévedést, hanem azért is kihívja a komoly kritikát, mert az eddigi jogbizonytalanságot most már tökéletes kaosszá növeli.

Az ítélet eredeti kiindulópontja helyes; az örökös az örökség megnyíltával tényleg megszerzi — elvileg — az örökség tulajdonjogát. Ez azonban, mint fentebb kifejtettük, az éremnek csak

egyik oldala; ezt a jogelvet a törvény azáltal, hogy a visszautasítás joghatályát az öröklés megnyíltának időpontjáig kiterjeszti, kétségtelenül áttörte. Ennek helyességét, logikus voltát elméletileg lehet vitatni; mindaddig azonban, míg ez a jogszabály fennáll, azt egyszerűen mellőzni nem lehet. Miután pedig az örököst a visszautasításra a törvény jogosítja fel; az örökösnek azt a ténnyét, hogy törvényadta jogával ténylegesen él, jogtalanak minősíteni nem lehet.

Ezzel az okfejtéssel talán szembe lehetne állítani azt, hogy a tulajdonos, aki vagyont adóssága tudatában elidegeníti, szintén a törvény által megengedett s magánjogi szempontból, jóhiszemű harmadikkal szemben, meg is álló jogügyletet köt, de cselekménye mégis büneselekmény.

Ennek az érvelésnek azonban erejét veszi az a körülmény, hogy az 1932:IX. t.-c. az hitelsértés büntetést a kielégítési alapul szolgáló „vagyont” csökkentésére, vagy hozzáférhetlenné tételére vonatkoztatja. Miután pedig a visszautasítás tényével, mint erre fentebb részletesen utaltunk, az örökös tulajdonjoga, keletkezésének pillanatáig visszamenőleg, a törvény erejénél fogva megszűnik: *a hagyaték, helyes felfogás szerint, a visszautasító örökösnek soha, egy percig sem képezte tulajdonát. Sőt nem is képezhetette már csak azért sem, mert, ugyancsak a törvény erejénél fogva, már az örökség megnyíltának időpontjában a visszautasító után* következő örökös tulajdona lett; ugyanaz a dolog pedig egyszerre és egészben nyilván *csak egy* tulajdonos korlátlan tulajdonában állhat.

Ha tehát meg is állna az ítéletnek az az érvelése, hogy a visszautasítás szándékos és jogtalan eselekmény, akkor sem lehetne arra marasztaló ítéletet alapítani azért, mert a büneselekménynek a törvény által megkívánt, de a Kúria által mellőzött harmadik kritériuma: a *vagyon* hiányzik.

E jogi tévedésnél azonban súlyosabban esik latba az a körülmény, hogy a fejtegetéseink alapjául szolgáló, mindnyájunk gyakorlatában számtalanszor előforduló egyszerű esetben az ítélet a tanácsadást a szó szoros értelmében lehetetlenné teszi.

Magánjogi tekintetben ugyanis, — ezt kell közölnünk a tanácsot kérő féllel, — a visszautasítást a törvény és a bírói gyakorlat nemesak, hogy nem tiltja, hanem kifejezetten megengedi; sőt meg kell neki mondanunk azt is, hogy a visszautasítás az ő legszemélyesebb joga, amelyet családja érdekében úgy gyakorolhat, ahogyan legjobbnak látja.

Egyidejűleg azonban, bármily furesán hangozzék is, figyelemztetnünk kell a felet arra, hogy eselekményét ugyanesak a törvény szigorúan bünteti, sőt, — mint a fenti példa mutatja, — annak „elkövetésével“ az utána soron következő örökösöket is meghurcolásnak teheti ki.

A fél, miután a törvény kétféle mértékén kellőleg kiesodálkozta magát, most mérleget készíthet magában. És ha erkölcsi érzéke nincs eléggé kifinomulva, vagy ha az esetleges büntetés nem jelent számára jóvátételten kárt: akként is döntket, hogy vállal néhány hónapi fogházat, de mégis megmenti a családi vagyont gyermekei számára.

Nyilvánvaló, hogy ilyen helyzetet jogállamban fenntartani nem lehet; feltétlenül fontos közérdek lenne tehát a fent közölt veszélyes praecedens sürgős megváltoztatása. Miután azonban ez a kérdés már tárgyunk magánjogi vonatkozásain kívül esik, a következőkben inkább arra próbálunk még felelni: de lege ferenda hogyan lehetne összhangba hozni a fennálló örökjogot a hitelező jogos érdekeivel?

VI.

Amikor a helyes megoldás módját keressük, abból kell kiindulnunk, hogy a köz szempontjából milyen érdekek összeütkezésével kell számolnunk. Aligha tévedünk, ha azt mondjuk, hogy a feladat két fontos tényezőnek: *a családi vagyon lehető fenntartásának*, másfelől pedig *az arra méltó hitelező lehető kielegítésének* összehangolásából áll.

Mind a két tényező igen fontos közérdeket érint. Mert nem lehet vitatni, hogy olyan jogrendben, amely az öröklés jogintézményét fenntartani kívánja, s amely a maga normáit évezredek fejlődés alapján elsősorban a családra építi: minden törekvésnek arra kell irányulnia, hogy a becsületes munkával megszerzett vagyon az utódok javára lehetőleg megmentessék, akkor is, ha az elődök egyike vagy másika a maga személyében a vagyonra talán nem is egészen méltó.

De éppen ilyen fontos közérdek az is, hogy a követeléseknek az a része, amely valóban teljes mértékben megérdemli a jogrend védelmét, ezt a védelmet meg is nyerje.

E megfontolás szerint tehát a kérdés törvényes rendezésénél különbséget lehetne tenni két irányban: egyfelől az *örökösök*, másfelől a hitelezők *követeléseinek* különböző kategóriái között.

Az örökösök között azonban ilyen megkülönböztetés, szerény nézetem szerint, nemesak sok méltánytalanságra vezetne, hanem, különösen akkor, ha az örökös a vérségi kapcsolaton kívül például végrendelet jogcímén is örökölné, gyakorlatilag alig lenne keresztülvihető.

Annál szükségesebb és célravezetőbb lenne, azonban a kellő distinctio a hitelezők követeléseinek jogalapja szerint. És ebből a szempontból a magam részéről a leghelyesebbnek tartanám a kérdés olyan megoldását, amely, — a Mt. 2009. §-ában a kötelesrész tekintetében statuált jogszabály mintájára, — az örökösztől való lemondást, illetve az örökség visszautasítását *tartási követelésekkel* — és csak ezekkel — szemben lehetetlenné tenné oly módon, hogy a lemondó, illetőleg visszautasító *helyébe lépő örökösnek* a tartásért való s az örökség mértékéig terjedő *felelőssége törvény útján állapíttatnék meg*.

A Mt.-nek most idézett 2009. §-a, amikor a kötelesrészből eredő követelés végrehajtás alá vonását egyedül és kizárólag *törvényen alapuló eltartási követelések* érvényesítése érdekében a jogosult beleegyezése nélkül is lehetővé tette, — szerény véleményem szerint a kérdés általános rendezése felé is a leghelyesebb és legméltányosabb utat jelölte ki.

A családi vagyon fenntartásának principiumával szemben ugyanis, amely mellett egyebekben kívül egy ezeréves jogrendszer egész szelleme harcol, a tartási igényeken kívül minden más jogcímen alapuló követelést gyengének tartok, még a kártérítési igényt is, mert a károkozás a tapasztalat szerint az eseteknek csak igen csekély hányadában vezethető vissza a károkozó kizárólagos eselekvésére, vagy mulasztására. Különösen erőtlennek tartom e tekintetben a hitelezés minden fajtáját, nemesak azért, mert jövőbeli örökség reményében hitelezni nyilván erkölestelen dolog, hanem azért is, mert az, aki pusztán e reményre alapítva hitelez, nem számíthat joggal több jogvédelemre, mint a szerencsejáték nyerője.

A tartási igénynek azonban minden más érdeket messze megelőző szociális jelentősége van. A tartásnak a mai bírói gyakorlat szerint az az egyetlen célja és egyben mértéke, hogy az arra jogosult létfenntartása biztosíttassék. Ennél fontosabb, mélyrehatóbb közérdek alig képzelhető; ezzel szemben habozás nélkül fel kell áldozni minden jogelvet és minden hagyományt, annál is inkább, mert itt a vagyon kerül szembe a nincstelenséggel, az

erősebb a gyengébbel. Már pedig a gyengék védelme marad, — túl tradíciókon, logikán és paragrafuson, — minden időkre a jog legszebb és legméltóbb feladata.

A kérdés, amit felvetettünk, csak kicsiny jogterületre terjed. Mégis: meggyőződésem az, hogy számtalan családba költöznek megnyugvás és béke, de másfelől sok szegény tartásra jogosult könnyei száradnának fel akkor, ha minél előbb ebben az értelemben nyerné el ma még reménytelen megoldását.

Közokirataink legfeltűnőbb nyelvi hibáiról.

Irta: Gröber Aladár dr. gyöngyösi kir. közjegyző.

III. közlemény.

Láttuk, hogy a logikai szabatoságra való túlzott törekvés milyen hibákat okoz, de arról, hogy jogászaink a nyelvi praecisi-
tást is ilyen buzgalommal szolgálják, sajnos, nincs tudomásunk. Pedig mennyire fontos eszköze, sőt eleme a nyelv a jogásznak és mennyivel jelentősebb itt, mint sok más hivatás körében! Milyen nagyon kell a szavakra vigyáznunk, nemesak a szakkifejezések helyes megválasztása, hanem számtalan olyan árnyalati különbség miatt is, melynek jelentősége éppen a jogász nyelvében válhatik igen súlyossá. De — *qui bene distinguit, bene docet* — nem állítom én azt, hogy ne lehetne valaki jó magyar jogász hibás magyarságával is, de nem is szólva édes anyanyelvünk iránti tartózkodó és igen nagy jelentőségű kötelességünkről, az ilyen tudós tudományos ékességei olyan drágakövet juttatnak eszünkbe, amely méltatlan keretbe foglalva, nem tud igazán érvényesülni. Gondoljunk csak azokra, akiknél legjobban érvényesült, a római klasszikusokra, vajjon ragyoghatott volna-e olyan felsőre a jogászai célra is kiesiszolt klasszikus latin nyelv nélkül!? Bizonyosan nem.

De most egy kicsit messzire tekintettünk, azonban csak azért, hogy jobban tájékoztatva legyünk arról a helyről, ahol mi ma vagyunk és ahol elég dolgunk lesz, mert magyar nyelvünknek különben igen szép virágos kertjében sok gyomlálni való akad.

Az első örökzöld dudvát, amely szemünkbe ötlük, *távirati stílusnak* hívják és szinte minden hivatalos iratban jelentkezik: *felperes előadja, alperes kifogásolja, öröknyelvi törvényes öröksei* stb. Mivel határozott felperesekről stb. van itt szó, a határozott névelő használata szükséges: *a* felperes, *az* alperes, *az* öröknyelvi. Sajátságos, hogy ez a hiba az élőbeszédben nem szokott előfordulni, tehát az aktákban nem egyéb rossz koturnusnál, a táviratokban pedig takarékoság okából használják. A tulajdonnevek előtt azonban nem takarékoskodnak vele: *láttad a Pistát? mit szólsz a Margithoz?* Ezek csúnya németiségek, mert a magyarban csak akkor állhat névelő a tulajdonnév előtt, ha nem rá vonatkozik, pl.: még nem olvasta *a* Hereeg Ferenc legújabb könyvét. Meg kell azonban említenem, hogy ez a hibás névelő-használat némely vidéken a nép körében is el van terjedve, de ez természetesen nem lehet igazolása neki. Azt is olvastam egy nyelvészeti munkában, hogy a férfinevek előtt használható, de a nőiek előtt hiba, tehát hogy: *tegnap a Csontos játszott jó, ma a Bajor szerepel* pedig rossz. Az én nyelvérzésem szerint mindkettő egyaránt rossz és azt hiszem, hogy nem az enyém téved úgy, hogy még nem érzi ezt a finom különbséget, hanem azé, akié nagyon megszokva a (gyakrabban használt) férfinevek előtt ezt a hibát, már nem érzi itt hibának.

Máshol meg ezt olvastam: *az idéztem rendelet helyes, a hivatkozottam rendelet* viszont helytelen, mert „a rendelet nem hivatkozik”. Bár nem akarom a magam jelentéktelen személyével is igazolni azt a közmondást, hogy *grammatici certant*, mégis ha igazságom kétségtelen, bizonyítása pedig könnyű, bátran ellentmondhatok. Tehát: a szabály jó, de a megokolás rossz, mert a rendelet nemesak, hogy nem hivatkozik, de nem is idéz. A igazság az, hogy a *rendeletet* (törvényt) azért idézem, a *rendeletre* pedig azért hivatkozom, mert az előbbi ige tárgyragot, az utóbbi pedig határozóragot kíván. (Hogy miért, ezt ő tudja, nyelvi tény, nincs rajta mit okoskodni.).

Ennél durvább eset ez: *beleegyezését adja alhoz*, hogy . . . mert nemesak, hogy feleslegesen cifrázza az egyszerű, tehát egyszerűen és egyúttal magyarosan kimondható gondolatot (beleegyeznek abba, hogy), hanem mert nem lehet beleegyezni *valamihoz*, csupán *valamibe*, még úgy sem, hogy az ember előbb főnevet képez az igéből (beleegyeznek, beleegyezés) és azután nyújtja át tálcán, mint „finom” úrhoz illik. Olvastam ilyen is: *beleegyeznek*,

hogy, ez is hibás, mert hiányos, mivel ez az ige megkívánja a *ba-be* ragos névmást, tehát: *beleegyezik abba*, hogy...

Azt mondtam az előbb, hogy főnevet képeznek az igéből. Nem hibáztam a képezni igével, mert lehet szavakat különféle módon képezni és még sok minden egyebet, pl. tanítót is képezni, ha nem is *képezdében*, hanem *tanítóképzőben*. Ezt az igét tehát a maga helyén alkalmazva, nem kifogásolhatjuk, de ha ezt mondom: *a hagyaték tárgyát képezi*, hát súlyosan vétkeztem nyelvünk szelleme ellen, mert itt ez az ige a van segédigének csak gondolt, (de ezt is rosszul gondolt) helyére tolakodott be, holott éppen a magyar nyelvnek jellemző sajátja, hogy bizonyos esetekben nincs rá szüksége, mert névszói állítmánnyal is ki tudja magát fejezni. Helyes így: *a hagyaték tárgya, az én feladatam, az én tulajdonom*, nempedig: *az én tulajdonomat képezi* stb. Ezek nagyon durva és meglehetősen gyakran előforduló hibák.

Amiként nem lehet beleegyezni valamikhez, akként nem lehet *betekinteni sem valamit*, hanem csak *valamibe*, pl. *az iratokba*. A lakás sem *beköltözhető*, mert nem lehet a *lakást beköltözni*, hanem csak a *lakásba* beköltözni, aki pedig mégis mindenáron tárgyraggal akarja ezt az ügyet elintézni, hát foglalja el azt a lakást. Ne osszunk aztán olyan véleményt sem, amelyre adunk valamit, mert az ilyen osztás nem nagy megbecsülést jelentene, az természetesen más, ha osztozunk benne. (Lehet, hogy a kettő logikailag egybevág, de amint már mondtuk, a nyelv nem mindig törődik a logikával). Végül, ha nem jó *lekésni a vonatot*, a terminust sem tanácsos lekésni, mert *lekésem* (vagy akár iktelenül: *lekések*) a *vonatról, a tárgyalásról*, v. bárhonnan is, *ahonnan* nem lett volna szabad lekésnem.

Sokszor használunk önmagunkban helyes szavakat hibás értelemben csak úgy találomra. A „miután“ pl. időhatározó szó: *miután dolgomat elvégeztem, hazafelé indultam*. Ez helyes, mert itt a „miután“ időre vonatkozik, de ha ezt mondom: egyezséget kötött, *miután* nem bízott a per sikerében, ez már helytelen, mert (nempedig miután!) okhatározóként használtam a „mert“ helyett. Ez a hiba ma már nagyon általános, a jogszabályok szövegébe is gyakran becsúszik, pedig itt-ott értelmi zavart is okozhat, a jogászai nyelvben semmiesetre sem volna szabad megtűrni.

A „míg“, sokszor az „addig“-gal kapcsolódva, szintén időhatározó: *míg távol volt*, addig kifosztották lakását. Hazánk „jelesebb stilművészei“ azonban pompás papírosvirágot készítettek belőle az ellentét kifejezésére: Jánosnak nagy családja maradt,

míg Péter gyermektelenül halt el; *míg* az ingóságokat az egyedüli leányörökös öröklé, *addig* az ingatlanokon mind a négy örökös egyenlő arányban osztozik. Szinte kihalljuk ezekből a példákban a papíros zörgését, gyertünk is innen hamar tovább.

A „felvesz“ jó szó, de ne vegyünk fel okiratot, jegyzőkönyvet, vagy leltárt, hanem szerkesszünk, készítsünk, vagy egyszerűen leltározzunk.

Ne hozzunk fel bizonyítékokat sem, hanem adjuk, terjesszük elő őket. Anekdota ugyan, de igaz is lehetett, hogy amikor egy büntető bíró azt kérdezte a vádlottól, hogy mit tud védelmére felhozni, az ép nyelvérzékű magyar így válaszolt: *felhozhatok tekintetes járásbíró úr egy löcsöl*.

Megkeresek valakit, annyit jelent, hogy addig kereselek, amíg meg nem találom. Ne használjuk tehát, megkér, hozzá fordul és más ehhez hasonló értelemben.

A fáradt jószág az árnyékban, a sertés pedig a pocsolójában *elfekszik*, az iratok azonban, ha éreztetni akarjuk is kényelmes helyzetüket, legfeljebb ha *fekszenek*.

A *feltétel* szó a feltesz igéből származik s az ebben foglalt cselekvés eredményét jelenti. Minek ide új ige? Felesleges *feltételezni*, hiszen a köznyelvben használt *feltéve, tegyük fel, teszem fel* a jogi nyelvet is tökéletesen kiszolgálják. *Ne tételezzünk, ha tehetünk*.

Irtsuk ki szótárunkból a „miszerint“-et; ne használjuk ezt a két kötőszót se így együtt: „és pedig“ a magyaros „mégpedig“ helyett. De ne alkalmazzunk *ha*-val kezdődő mondat után se *ügyot*; *ha pontosan nem tesz eleget fizetési kötelezettségének, ügy elveszti a részletfizetés kedvezményére való jogát*. Ez egyike a legesúnyább stílus szövegeknek, pedig sok szerződésben a pontoknak egész sora kezdődik és folytatódik ilyen szépen. Ilyen mondatokban sohasem kell az *ügy* és semmi sem szükséges a helyébe, legfeljebb, ha nagyon akarunk hangstúlyozni, vagy pedig ha a főmondat messzire esik a *ha*-val kezdődő mellékmondatától, tehetjük oda az *akkor-t*, vagy *abban az esetben-t*. Az *ügy-mint* is helytelen, mert magyartalan: *ügy a felperes, mint az alperes*, helyesen: *mind a felperes, mind az alperes, vagy a felperes és az alperes is*.

Nem 15 napon *belől* (binnen), hanem 15 nap *alatt* kell felebezni, mert a „15 nap alatt“ nem azt jelenti, hogy 15 napig *mindig* felebezni kell.

Nem beszámítás, vagy kifogás *útján* (am Wege) érvényesítek valamit, hanem *beszámítással*, vagy *kifogással*. Elvégre is nem

azért ragozó nyelv a magyar, hogy sohase ragozzunk.

A vádlott sem *közel* (nahe) 3 hónapig volt vizsgálati fogságban, hanem *majdnem, vagy kevés híján* 3 hónapig.

A kamat nem *magas* (hoch), a hivatal sem az és az árak sem magasak, hanem *nagyok, kicsinyek, vagy olcsók* (az ember azonban — már az aki — magas, nempedig hosszú).

A szerződéssem nem 6 hónap *után* (nach), hanem 6 hónap *múlva* jár le és nem is egy esztendő *előtt* (vor), hanem egy esztendővel *ezelőtt* kötöttem.

Ezek a hibák és még nagyon sok más is, németből való hitvány fordítások. Hát a magyar és német nyelvszemlélet, vagyis az a kép, amelynek és ahogyan a világot nyelvünkkel kifejezve látjuk, nem vághat egybe? Hiszen azt mondják, hogy az élőbeszéd pszicho-fizikai folyamat, márpedig egyforma lélekből és testből valók vagyunk mi is, meg amazok is. Ez igaz, de bízzuk nyelvtudósainkra annak megítélését, hogy mikor azonos nyelvszemléletnek eredménye az a találkozás és mikor nem egyéb nyelvünk szellemét tönkretévő szolgálai másolatnál. Ezeket a példákat már régen ilyennek ítélték.

Az ilyenek pedig nem „vezetnek“, hanem *nem visznek* jóra, mert nálunk az út is „Budára visz“, nempedig *vezet* (führt). Általában a német inkább *vezeteti*, a magyar meg inkább *viteli* magát. De megfordítva is, mi nem is vezetjük azt, akit, vagy amit vihetünk, pl. a könyvet és nem bevezetünk, hanem beírunk, bejegyzünk, vagy beiktatunk a könyvbe. Talán nem minden olvasója e soroknak ismeri *Jókai* nyelvszemléleti példáját a pénzkéréséről: a német *megszolgálja* (verdienen), a francia *nyeri* (gagner), az angol *csinálja* (to make), a magyar pedig keresi. Hát őseink csakugyan keresték, amikor még maguk nem verték, hanem nyugati kalandozásaikban minden zugot felkutattak érte.

A szavaknak divatjuk is van. A hivatalos aktákban, de a törvényekben és rendeletekben is divatos pl. most az „amennyiben“ szó, persze hibásan, feltétel kifejezésére, vagy okhatározásra használva: *amennyiben* (ha!) nem fizet, be fogom perelni; bepereltem, *amennyiben* (mert) nem fizetett. Az „amennyiben“ valaminek a korlátozását jelenti és ha nincs is mellette, az „amnyiban“-t mindig hozzá kell érteni. Helyes: *Ezt a szabályt amnyiban kell alkalmazni, amennyiben alkalmazását a következő § ki nem zárja*. A jelzőlogjogról szóló 1927. évi XXXV. t.-c. nyelve nagyon tömör, nem hiába a vaskövetkezetesség, a *summum ius* törvénye, amelyből szinte kihallik a csatakiáltás: *fiat iustitia et percat*

mundus. A világot azonban ne nagyon féltjük, majdcsak meglesz valahogyan, de az igazság bizonyosan megsínli a böles mérséklet hiányosságát, mégha az igazság végrehajtói nagy igyekezetükben minden hajszálukat kitépik is érte. De nem erről van most szó, hanem a nyelvről. Az elején mindjárt elkövetett egy nagyobb hibát (... a jelzőlogjog megalapításához beleegyezését adja. 6. §.) és még néhány kisebbet nem számítva, a nyelve elég jó, de 1-2 „amnyiban-amennyiben“-en kívül huszonkétszer fordul elő benne a puszta „amennyiben“, mégpedig mindig hibásan, mindig feltételre utaló kifejezés helyett.

Ezt *garantálom Önnek*, mondanám, ha ügynök volnék és *biztosítanám magát* (ich versichere Sie), hogy ez így is van. Ma ugyanis nem adunk, de nem is ígérünk, nem szolgáltatunk, nem kötelezünk és nem szerzünk semmit, hanem mindent biztosítással kezdünk. *Biztosíthatunk jó állást, nagy fizetést, szép lakást és biztosítjuk Önöket jóakaratunkról is*. Mindez pedig hazug frázis, mert még meg sínesenek azok a jók, amikor már „biztosítjuk“ őket. A jogász nyelvből különösen nagy hiba az ilyen biztosítás, mert tudjuk, hogy a sui generis biztosításon (biztosítási ügylet) kívül mit jelent a biztosítás (pl. zálogjoggal, kezésekkel), amelynek módja a jogi életben lehet kevés, máshol nagyon sok, de lényege mindenütt egy. Szeremesére egyik-másik ilyen divatfi hamarosan el is tűnik, mint pl. a b. emlékü „mentalitás“, mások viszont rettenetesen burjánzanak, pl. a köznyelvi „révén“ és „jegyében“, bár megeseökkenne az első és eltűnnék a föld színéről a második, mielőtt még sok biztosítás, de semmit sem kapás *révén* a lyukas mogyoró *jegyébe* nem jutunk.

Folyt. köv.

A szombathelyi kamara közgyűlése.

A szombathelyi kir. közjegyzői kamara évi rendes közgyűlését Szombathelyen *Pollyondy* Béla dr. kamarai elnök vezetése mellett ez évi október hó 23. napján tartotta meg. A közgyűlésen jelen voltak: Belesák Sándor dr., Dóczy Kálmán dr., Hanny Tólor dr., Isoó Viktor dr., Konkoly Thege Sándor dr., Magyary Ferenc dr., Nagy Béla dr., Östör Lajos dr., Paár Lajos dr., Rátz Oszkár dr., Roth Aurél dr., Samassa János dr., Szily Kálmán dr., Takács Jenő dr., Telman Sándor dr., Weidlich Lajos dr., Zakariás János

dr., Zimmermann Artur dr. kir. közjegyzők és Buday Ferenc dr. kir. közjegyzőhelyettes.

Pottyondy Béla dr. elnök a közgyűlést megnyitó beszédében mindenekelőtt köszöntötte Hanny Tódor dr. kir. közjegyzőt abból az alkalomból, hogy a magyar közjegyzői kar felsőházi képviselőjévé egyhangúlag választották meg. Reá mutatott az elnök ezután statisztikai adatok alapján a közjegyzői ügyforgalomnak évenként fokozódó visszaesésére s annak a reményének adott kifejezést, hogy az új közjegyzői rendtartás az ügyforgalom emelése tekintetében is jótékony hatást fog éreztetni. Az adóügyi hatóságok sérelmes adókivetési eljárásait tette szóvá, majd az ország külpolitikai helyzetének ismertetésére tért át, megállapítván, hogy a müncheni egyezmény alapján a Magyarországtól elvett felvidéki területek előreláthatólag még ebben az évben vissza fognak kerülni az anyaországhoz.

A tetszéssel fogadott elnöki megnyitó után Weidlich Lajos kir. közjegyző, a kamara titkára olvasta fel évi jelentését, amelynek bevezető részét itt adjuk:

„Mielőtt az elmúlt kamarai évre vonatkozó jelentésünket megtennénk és előterjesztenénk, méltóztassék megengedni, hogy első királyunkról, a honalapító Szent Istvánnak 900 évvel ezelőtt történt haláláról megemlékezzünk és hálával gondoljunk a Gondviselésre, hogy a magyar nemzetnek olyan királyt adott, amilyen Szent István volt, aki esodálatos alkotmányos érzékével olyan jogi alapokra fektette országának rendi szervezetét, hogy az dacolni tudjon minden idők divatjával, minden korok szellemáramlataival.

Nemcsak kiváló hadvezér, politikus volt, de korának legnagyobb jogásza, hiszen a királyság megszervezése, a birtok felosztás, a városok megalapítása, a vármegyei rendszer kiépítése és elsősorban a törvények megalkotása nagy jogismeretről, jogérzékéről tanúskodnak. Mi, ma élő magyarok 900 esztendő történelmének ismeretében hálás szívvel gondolunk a szent királyra, mert az első ezer esztendőnek történeti menetét ő szabta meg és ő jelölte ki számunkra. Ma a második ezer esztendő megindulásakor szétdarabolva áll Szent István országa. Mi maradék magyarok a nagy király szellemében akarjuk helyünket megállni és kötelességünket teljesíteni. A revízió szent gondolatának jegyében imádósággal lélekkel fordulunk a nagy király „Jobbjá” — a Szent Jobb felé“, hogy legyen a második ezer esztendőben is vezetőnk.

1938. évi június hó 13. napján ünnepelte az egész ország vitéz nagybányai Horthy Miklósnak 70-ik születésnapját. Az Úr Isten különös kegyelme folytán ez a szép évforduló is teljes szellemi és testi épségben, nagy országvezető hivatásának töretlen erejében találta Kormányzó Urunkat minden magyar ember igaz örömeire, aki országunk hajóját a pusztulással fenyegető viharok között is biztos kézzel, előrelátó éber szemekkel vezeti, a tengerek hőse, a béke áldásos munkájának vezére, vértünkbeli való vér, mindnyájunkkal egyértelemmel gondolkodó, egy szívvel érző magyar ember. A világégés rettenetes viharából megtépve, megfogyva, kerültünk ki, országunk koronájának legszebb gyöngyeit lefordították a gonosz hatalmak. Romokban hevert a magyar élet, az árvíz szennyes hullámai úgy látszott örökre eltemetnek, de megjelent maroknyi evezőseivel az árvízi hajós, lelket öntött a csüggedő szívekbe, újra élünk és bizva-bízunk a jobb jövőben. Hálás szívvel üdvözljük ez alkalomból a legelső magyar embert, vitéz nagybányai Horthy Miklóst, aki a legújabb tatárjárás után nem esüggő szívvel, de erős akaratú és bizakodó hittel fogott az újjáépítés munkájához, aki a jövőben való hitet és önértéket ébresztette fel vérciben, rendet teremtett országunkban és munkát adott, hogy itt, őseink véráztatta földjén megtalálhassa boldogulását minden jóérzésű hűséges magyar. Szívünk leghőbb óhajta, hogy az Ursten éltesse sokáig Kormányzó Urunkat teljes szellemi és testi erejében, hogy mielőbb érje meg mindnyájunk szíve vágyát, a magyar föld teljes felszabadulását“.

Folytatólag megemlékezik a jelentés *Lázár* Andor dr.-nak az igazságügyminiszeri székből való távozásáról, a karral és az intézménnyel szemben minden alkalommal tanúsított megértő jóindulata és támogatásáért az őszinte köszönet nyilvánítása mellett. Szeretettel és bizalommal köszönti ezután a jelentés *Mikecz* Ödön dr. új igazságügyminisztert.

Glatz Lajos dr. szentgothárdi és *Galánffy* János dr. debreceni közjegyzőket parentálja el meleg szavakkal a jelentés, amelynek folytatólagos része a következő:

„Sajnálattal kell megállapítanunk, hogy az újabban fellépett gazdasági válság ismét lenyűgözve tartja gazdasági és társadalmi életünket, emellett pedig jogéletünkben a jegyzői magánmunkálatoknak mindinkább erősebb térfoglalása nemcsak azt okozza, hogy karunk tagjainak megélhetési viszonyai ismét megnehezedtek, — nem is említve a folyton fokozódó, immár nyomasztóvá vált adóterheket és egyéb közszolgáltatásokat, — hanem azt is, hogy a

közjegyzői érdemleges munka minimumra csökkent és működésünk mindinkább sablonszerűvé vált. Lassanként csak hagyatékot tárgyalunk és névalírást hitelesítő közegekké válunk, az érdemleges jogászai munka: végrendeletek, kereskedelmi ügyletek, fontos, bonyolult ténytanúsítások, komplikált adásvételi és vagyონrendezési, házassági szerződések készítése pedig ismeretlenekké válnak előttünk és immár csak az irattár emlékei.

A hagyatékok közül is esaka legkisebb értékű, jelentéktelenek maradnak meg nekünk, mert a községi jegyzők rászoktatják, illetve egyenesen rábírnák az embereket arra, hogy még életükben, — nagyon gyakran a halálos ágyon ruházzák át vagyónukat örökösöikre. Úgy a magánjog, mint közigazgatási jog szempontjából immár tarthatatlan helyzet az, hogy minden jogi képzettség nélkül alsófokú közigazgatási szervek magánjogi területen korlátlanul készíthetnek külön díjazásért okiratokat, ugyanakkor, amikor ugyanazon okirat folyamányaként, mint közhatósági szervek hivatalos hatáskörükben az állam és a szerződő felek anyagi érdekeit súlyosan érintő funkciókat is végeznek. De a közkerőles szempontjából is a legnagyobb mértékben kifogásolható, hogy amikor a törvény tiltja és bünteti a zúgírászkodást, akkor a jogban, de különösen a magánjogban legtöbbször járatlan községi jegyző, — az egyenlő elbánás elvének nagyobb diésőségére — korlátlanul működhet. Az 1874. évi XXXV. törvénycikk egy új jogintézményt alkot, ugyanakkor ennek működését azonban ma már illuzoriussá teszi azzal, hogy elfüri nem képzett egyének azonos jogi területen folytatott működését a jogbiztonság további állandó veszélyére. Dacára annak, hogy közigazgatási törvényeink jók, mégis a közönség részéről alapos és indokolt panaszok hangzanak el az alsófokú közigazgatás ellen. Hogy közigazgatásunk jó legyen, a mai kornak megfelelő elengedhetetlen követelmény, hogy a törvényeket és rendeleteket az alsófokú közigazgatási szervek jól hajtsák végre és kifogástalanul teljesítsék kötelességeiket. A községi jegyzői karnak a hivatalos ügyekkel való túlterheltsége miatt állandó a panasza. Viszont a közönség is panaszkodik a legalsóbbfokú közigazgatás lassú és meg nem felelő működése miatt.

Míg a községi jegyzők magánmunkálatokat végezhetnek, addig ezen a téren nem várható javulás, mert mindig és elsősorban oly munkálatokat fognak végezni, amelyekért külön díjazást kapnak és csak a magánmunkálatok elvégzése után fennmaradó idejükben fognak hivatásukkal járó kötelességeiknek eleget tenni.

Hogy a közjegyzői érdemleges munka a minimumra csökkent, ennek okát a válságos gazdasági viszonyoktól eltekintve főleg abban látjuk, hogy a községi jegyzők a magánjog területén még mindig szabadon működhetnek, dacára annak, hogy nemesak a közjegyzői kar, de az ügyvédi kar is állandóan sürgeti a jegyzői magánmunkálkodás megszüntetését. Az 1938. évi XIX. törvénycikk törvénybe iktatta az általános titkos választójogot, miért is véleményünk és megállapításunk szerint most már elérkezettnek látjuk az időt, hogy kamaránk a vidéki társ kamarákkal és az ügyvédi kamarákkal együtt teljesen, súlyával és prestigejével lépjen fel — esetleg kamaraközi értekezlet útján és a magyar királyi kormánynál hasson oda, hogy a jegyzői magánmunkálati jogossítvány haladéktalanul megvonassék, vagy legalább is a legszűkebb körre korlátoztassék. Történeti időket élünk, minden nap várjuk az elvesztett Felvidék visszaesatolását, tehát a sok sürgős probléma megoldása között haladéktalanul szükséges lenne a jegyzői magánmunkálatok megszüntetése is, nehogy az a vizsás helyzet álljon elő, hogy a visszaesatolt területeken, — ahol a jegyzői magánmunkálatokat a esehszlovák államhatalom már rég megszüntette — a jogállamok fejlettebb képét mutassa, mint amilyent a jelenlegi még esonka állam mutat és a visszaesatolás eme területekre nézve visszafejlődés érzését keltse“.

A közjegyzői díjak és költségek biztosításának és behajthatóságának kérdésével foglalkozik a jelentés, sürgetve azok részére az előnyös kielégítés megállapítását. Sürgető ezután a jelentés az intézmény és a kar érdekében az új közjegyzői rendtartás mielőbbi megvalósítását.

A jelentés szerint a kamara területén 30 betöltött közjegyzői állás van, a nyilvántartási jegyzékben 9. jelöltet vezetnek, akik közül 7-nek van helyettesi jogosultsága. A kamara mult évben egy rendes és egy rendkívüli közgyűlést s öt választmányi ülést tartott. Az elmúlt közgyűlési évben a kamarához 429 ügydarab érkezett be, s ezeket mind elintézték.

A kamara területén működő közjegyzők ügyforgalmi és tevékenységi kimutatása alapján a kamara összesített ügyforgalmi adatai a következők:

Bevezetések	1937. évben	1938. évben
1. Az ügykönyvekbe:	3.741	3.954
2. Az óvási könyvekbe:	2.125	2.066
3. Az örökösödési ügyek lajstromába:	15.370	15007

4. A birói megbízások könyvébe:	20	20
5. A másolatok könyveibe:	2.751	3.008
6. A fordítások könyveibe:	140	188
7. A magánbeadványok könyveibe:	605	747
Összesen:	24.752	24.990

Az irodavizsgálati jegyzőkönyvek alapján a hagyatéki ügyekre vonatkozólag a kamara a következő külön kimutatást állította össze:

Az 1938. évben megejtett irodavizsgálatokig elintézésre került a hagyatéki ügyek közül:

a) Kjö. sz. alatt iktatott haláleset felvételi iv volt:	10.697
b) ezek közül tárgyalás alá jutott vagyis 42 %,	4.523
c) tárgyalással befejezve lett: vagyis 72 %,	3.268
d) 54. §. szerinti hirdetményes ügy volt: vagyis 0.5 %,	229
e) örökösödési és hagyományi bizonyítványos ügy volt:	13
f) olyan hagyaték, amely után nem jár díj volt: vagyis 13 %,	501
g) 200 és 1000 P. közötti értékű hagyatéki ügy volt: vagyis 30 %,	1.382
h) 1000 Pengőn felüli hagyaték volt: vagyis 38 %,	1.743
i) A mult évről elintézetlen maradt hagyatéki ügy volt:	104

Ez a kimutatás igazolja, hogy az örökösödési bizonyítvány a kamara területén összesen csak 13 volt, mind nagyobb substratummal, s így mondhatjuk, hogy a hagyatéki ügyek elintézésének ez a formája kiveszöben van, s pedig azért, mert kettős megterheléssel jár az örökösökre, t. i. a közjegyzőnek és az azt készítő ügyvédnek, főleg pedig a falusi jegyzőknek — utóbbiaknak rendszerint jóval többet, mint a közjegyzőnek — kell fizetni.

Igazolja azt is, hogy a kamara területén az egyes kir. közjegyzőkhöz beérkezett 10697 halálesetfelvételtől csak 4123 tárgyalás alá került hagyatéki ügy lett, vagyis, hogy az elhaltak közül 58 % vagyontalanul halt meg.

Ezen halálesetfelvételeknek elkönnyvése, kezelése, szíjjel küldése, különösen olyan közjegyzői irodában, ahol közkórházak,

vagy szegényházak vannak, amelyekben sok nem az elhalálozás helyén illetékes egyén hal meg — felesleges ballaszt a kir. közjegyzői irodákban.

A kamara területén működő kir. közjegyzők a 4123 hagyatéki ügyből 3030-at vagyis 67 %-ot tárgyaltak le, s így elég bizalommal intézték el a hagyatéki ügyeket, több irodában az 54. §-a szerinti eljárás akasztja meg a hagyatéki ügyek gyorsabb elintézését.

A kamara területén működő egyik közjegyző még külön kimutatást is állított össze a hagyatéki ügyekről annak a szempontnak figyelembevételével, hogy kik ruházták át elhalálozásuktól számított hat hónapon belül vagyonukat. E szerint a kimutatás szerint 1935. évben Kjö. lajstromba bevezetések száma: 317 volt, ezek közül 148 volt vagyontalan, ezek közül 89 halt meg 70 éven felül, 47-en ruházták át vagyonukat, ezek közül közvetlenül haláluk előtt 14-en. 1936. évben 283 volt a bevezetések száma, 131 volt ezek közül vagyontalan, 77-en haltak el 70 éven felül, 41-en ruházták át vagyonukat, ezek közül 10-en közvetlenül haláluk előtt. 1937. évben 308 volt a bevezetések száma, 161-en haltak meg vagyontalanul, 83-an 70 éven felül, 56-an ruházták át vagyonukat, ezek közül 21-en közvetlenül haláluk előtt. 1938. év első felében 173 volt a bevezetések száma, ezek közül 86 halt el vagyontalanul, közülük 53-an 70 éven felül, 33-an ruházták át vagyonukat, ezek közül 7-en közvetlenül haláluk előtt.

Három és fél év alatt tehát csak a közvetlen vagyónátruházásokat tekintve 52 hagyatékot vettek el a községi jegyzők ezen kir. közjegyzőtől. Minthogy azonban szintén köztudomású, hogy az ilyen fajta jegyzői magánmunkálati tevékenység a jobb módú és vagyonosabb emberek ügyeire terjed ki, ennél fogva pusztán számonknál sokkal nagyobb súllyal bír ezen eljárás a közjegyző szempontjából, mert az 1936. évben tárgyalásra megmaradt 152 ügyből 22 volt ingyenes, az 1937. évben tárgyalásra megmaradt 147 ügyből 21 volt ingyenes. Tehát nyilvánvaló, hogy csak a kisebb ügyeket hagyta meg a jegyzők. Ezen kir. közjegyzőnek folyó évi ügyei közül pl. két nappal a halál előtt 33598 pengő értékű hagyatékot, illetőleg vagyont írtak át a jegyzők.

Ezen statisztikai adatokat a kamara rendelkezésére bocsájtott kir. közjegyző szerint, mióta székhelyén működik egyetlen egyszer sem fordult elő, hogy a községi jegyzők példának okáért egy vagyonszállás ingatlant, vagy egy Faksz kölesönből épült házat írtak volna át, pedig ezzel szociális cselekedetet és tevé-

kenységet fejthetnének ki, mert hiszen vagyonváltsági ingatlanok rendszerint még nem is szerepelnek az örökhatyók telekkönyvi tulajdonaként, --- a megváltási árúk kifizetve ninesen, tehát amennyiben az örökhatyók még életükben lemondanak és azt átruházzák az örökösöikre, vagy közülük annak a javára, aki azt átvenni hajlandó, s ennél a műveletnél a községi jegyző működne közre, akinél ezen vagyonváltsági ingatlanok nyilván vannak tartva, akkor egyrészt a kir. közjegyzőt, a kir. járásbírósgot, a telekkönyvi hatóságot kimélné meg többszörös munkától, másrészt a feleket egy esomó költségtől, a közjegyzőt pedig egy esomó bosszúságtól, mert az ilyen ügyekben a bíróság által megállapított díjak úgy sem folynak be és csak arra valók, hogy közjegyzői díjmegállapítási statisztikáját, — amelyet a bíróságok vezetnek — gyarapítja s ezen statisztikák alapján az adóhatóságoknak okot és ürügyet szolgáltatssanak arra, hogy ezek alapján a közjegyzőnek általános kereseti adója megállapítást nyerjen, tekintet nélkül ezen összegek behajthatóságára.

A jelentés a kamarai pénztár állapotáról is referál, megállapítván, hogy a mult évben kamarai bevétel volt összesen 2212.85 P., ezzel szemben kiadás 2135.42 P., s így egyenleg 77.43 P. A kamarának takarékbetétként elhelyezett főkéje 2649.70 P. A betétekből a kamara az elmúlt évben is folyósított készpénzsegélyeket, kölcsönöket és jótékonyági adományokat.

Az évi jelentést a kamara Östör Lajos dr., Telman Sándor dr. és Zakariás János dr. felszólalásai után egyhangúlag elfogadta. Hasonlóan az abban előterjesztett pénztári jelentést is.

Pottjondy Béla dr. elnök indítványára a kamara Horthy Miklósné nyomonnyitható akciójára és a Magyar a magyarért mozgalomra összesen 600 pengőt szavazott meg, amelynek fele része a kamarai segélyalaphól lesz fedezve, a másik fele részt pedig 10 pengős hozzájárulással a kamara tagjai adják össze. Az évi tagsági díjat a közgyűlés 50 pengőben állapította meg.

A választások megejtése előtt az elnök bejelentette, hogy Halik Miksa dr. községi kir. közjegyző súlyos betegségére tekintettel kérte, hogy a választásoknál az ő személyétől tekintsenek el. A szavazás eredményeként megválasztották elnökké ismét *Pottjondy* Béla dr. szombathelyi, rendes tagokként *Hannay* Tódor dr. győri, *Konkolj-Thege* Sándor dr. pápai, *Telman* Sándor dr. zalaegerszegi, *Zimmermann* Artur dr. körmendi, póttagokul *Magyarj* Ferenc dr. vasvári és *Tamásfalvy Thury* Géza dr. csepregi kir. közjegyzőket.

Közlemények.

A felvidéki közjegyzőségekről.

Azon a területen, amelyet a bécsi választott bírói döntés Magyarországhoz visszaesatolt, a eschek által történt megszalláskor, vagyis 1919. év elején összesen 18, magyar igazságügyminisztertől kinevezett közjegyző működött és pedig: Beregszász: Justh Dezső dr., Dunaszerdahely: Uhrovics Vendel dr., Ersekútjvár: Beszkid István, Galánta: Klszák Imre dr., Ipolyság: Jagasich Sándor dr., Kassa I.: Brosz László dr., II.: Szmreecányi Pál dr., Komárom: Tuba János dr., Léva: Belesák Sándor dr., Losonc: Benkő Lajos dr., Munkács: Horthy István dr., Ógyalla: Kecskeméthy Béla, Rimaszombat: Medveezky Sándor, Rozsnyó: Markó János, Ungvár: Bradács Gyula, Tornalja: Király Kálmán, Somorja: Glatz Lajos dr. Ezeket a közjegyzőket a eschek javarészt újonnan rendszeresített kis állásokra helyezték át úgy hogyha ideig-óráig néhányan folytattak is az új állásukban közjegyzői tevékenységet, néhány éven belül valamennyien kényszerültek a eschslovák köztársaságot elhagyni, vagy más pályán elhelyezkedni. Ezek közül többeket mint menekülteket Osonka-Magyarországon neveztek ki közjegyzőkké s ezek közül jelenleg is működnek: Belesák Sándor dr. Komárom, Benkő Lajos dr. Czegléd és Horthy István dr. Nyiregyháza.

A most felszabadult területen a eschek több kisebb állást szerveztek. Így legutóbb is 1938. okt. 24-én, amikor már tudták, hogy ezeket a területeket Magyarországnak vissza kell adni, hirtelenjében Súj közjegyzői állást rendszeresítettek és pedig: Dunaszerdahelyen, Királyhelmeceen, Szepsiben, Párkányban, Rimaszombaton, Ógyallán második állásokat, Zselizen és Feleden új állásokat. A közben kiadott 47/1938. számú rendelet szerint egy éven belül a kormány elmozdíthatja azt a közjegyzőt, aki működésével méltatlannak bizonyul a eschslovák közjegyzői tiszt viselésére. Ennek a rendeletnek alapján megfosztották állásuktól Várad Aladár dr. komáromi és Horák Aladár dr. eperjesi közjegyzőket. Ugyanez a rendelet megengedi a kormánynak egy éven belül az áthelyezést is, amellyel a kormány élt is és a zsidó és esch nemzetiségű közjegyzőket áthelyezték azonnali hatállyal és pedig: Sipos Steiner Leó dr. galántai II.-ről és Maczner Hugó dr.-t Nagyszombat II.-ről

Dunaszerdahelyre, Ravluk Vazult Nagymihályiból Királyhelmece II.-re, Friedrich Bohustavot Bártfáról Zselizre, Jadrnicek Gyöző dr.-t Késmárkról Szepsi II.-re, Kovalek Karel Lőcséről Ógyalla II.-re, Hladky Ferencet Szakoleáról Párkány II.-re, Majer Hugót Malackáról Rimaszombat II.-re, Sterner Artur dr.-t régi körmöcbányai királyi közjegyzőt Komáromba helyezték át.

Jelenleg tehát a Magyarországhoz visszaesetolt felvidéki területen a volt magyar közjegyzői székhelyeken kívül állások vannak még Vágselyén, Királyhelmeceen, Nagyszombaton, Párkányban, Gálszécsen, Verebélyen, Zselizen, Feleden. Hozzászámítva ezekhez a fentírt 6 második állás rendszerezést, az átcsatoláskor összesen 32 állás volt a Magyarországhoz visszaesetolt területen. Ezeknek az állásoknak részben való megszüntetése s a fenntartható állások személyi rendezése s általában a magyar közjegyzőségek az átcsatolt területen való visszaállítása a kérdések egész tömegét veti fel s értesülésünk szerint e vonatkozásban az előkészítő lépések az igazságügyminisztériumban már folyamatban is vannak.

Itt emlékezünk meg arról, hogy „Hiteles helyek Szlovenszkon és a közjegyzőség kezdete” címen 1938. szeptember 15.-én népies előadást tartott a pozsonyi rádió magyar küldésében Salamon X. Ferenc dr. somorjai közjegyző. A megelőző és megtorló jogvédelem között lévő fogalmi különbség megvonása után történeti viszszatekintést nyújtott az egyiptomi, görög és római viszonyokra, — szólt az ú. n. prístaldusokról (poroszlókról), az assertor veritatis-ról a szerzetes papság ilyen irányú működéséről, a királyi kisebb és nagyobb kancelláriák, a konventek és káptalanok okmányolásáról. Megállapította, hogy a hiteles helyeknek nem volt meg az a kollegális szigorú szervezete, mint az olaszoknál, de viszont a saját ügyekben a káptalanok más hiteles hely által irattak hiteles okmányokat. Kiemelte, hogy az akkori pécsi egyetem már oktatták az „ars notarialis”-t, sőt kézikönyv is készült. Megemlékezett az egyes irattárakat ért nagy veszteségekről a különböző háborús és zivataros időkben. Werbőczy ismertetése után vázolta a Habsburg uralom alatti viszonyokat, amikor a törvényhatóságok és városok működési körébe esúszott át a hiteles helyek agendáinak egy része. A stagnálás korszaka után a Bach rezsim rövid lélekzetű intézkedései következtek, majd az országhírói értekezlet helyreállította a magyar hiteles helyek uralmát, hogy azután életbe lépjen az új magyar közjegyzőségről szóló törvény, amely nem nyújtja a tiszta közjegyzőség szabályozását, hanem

annak csak kompromisszumos alakját; az ügyvédség érdekeire tekintettel ideiglenesen és egyelőre szűken állapította meg a hatáskört és az ingatlanokra vonatkozó kizárólagos okmányolási jogot sem biztosította. Ezért (és a cenzura által törölt okból: hogy az ingatlan okmányolás a kisebb képzettségű és minőségű, nem is igazságügyi, de állami közigazgatási közegek kezébe került és hogy bevezették az unifikáció érdekében a bíróságok ingyenes konkurráló hielesítési tevékenységét és hogy a bíróság segédservévé tették) — a közjegyzőség Szlovenszkonban nem mutathat fel fejlődést. Ha a szlovenszkonai (helyesen magyar királyi) közjegyzői álláspont fog érvényesülni az új csehszlovák közjegyzői rendtartásban és a hatáskör ki lesz bővítve, akkor lehet remény arra, hogy Szlovenszko a maga fejlett jogi kultúrája mellett és a soha meg nem rendülő erkölcsi integritásával hozzá fog járulni az új törvény keretében a közjegyzőség európai jogi kultúrjelentőségének emeléséhez. Az előadás szövegét a cenzura több helyen korlátozta és egyes részeit kihagyta.

Tasnádi Nagy András az új igazságügyminiszter. — Mikecz Ödön távozása Magyarország kormányzója a miniszterelnök előterjesztésére *Mikecz* Ödön dr. igazságügyminisztert állásától saját kérelmére felmentette s részére az igazságügyi kormányzat vezetésében fáradhatatlan buzgalommal és odaadással teljesített kiváló szolgálataiért a magyar érdemrend I. osztályát adományozta. A kormányzó egyúttal ugyancsak a miniszterelnök előterjesztésére *Tasnádi Nagy* András dr. országgyűlési képviselőt igazságügyminiszterre nevezte ki. Az újjáalakított kormány közben a parlamenti események következtében lemondását is benyújtotta, azonban a kormányzó legújabb elhatározásával a lemondást nem fogadta el. *Tasnádi Nagy* András személyében egy izzigvörig magyar jogász került a magyar igazságügyi kormányzat élére. A gyakorlati jogászai életpályákon keresztül a magyar igazságszolgáltatás élére ivelő karrier megnyugvással tölthet el mindenkit abban a vonatkozásban, hogy a magyar igazságügy legfelsőbb szolgálata kivételes tehetségekkel, erős és biztos judiciummal, széles és böles látókörrrel megáldott, egyéni vonzó tulajdonságával köztisztelet és rokonszenvennek örvendő magyar jogász komoly kezébe és biztos irányítása alá került. Az új igazságügyi

niszter az igazságügyminisztériumnak rövid ideig már volt politikai államtitkára s ez alatt az idő alatt a közjegyzői ügyekkel is alkalma volt foglalkoznia. Mint minden más ügyet, a közjegyzői ügyeket is bőlesen, igazságosan és komoly hozzáértéssel intézte. Örvendetes megnyugvás tehát a közjegyzői karnak, hogy ügyeit az igazságügynek legmagasabb poleán a jövőben is hozzáértéssel és jóindulattal fogják intézni. A kinevezés alkalmából a közjegyzői szervezetek és a kar tagjai részéről az új igazságügyminisztert jókívánságok tolmácsolásával valósággal elhalmozták.

Sajnálattal kell másrésről megemlékeznünk *Mikecz Ödön*nek az igazságügyminiszteri székből való távozásáról. Rövid minisztersége alatt a közjegyzői vonatkozású ügyekben az intézmény jogszolgáltatási fontosságát minden vonatkozásban méltányló értékes tevékenységet fejtett ki. A kinevezéseknél örvendótesen méltányolta a kar jogos kívánságát, hogy elsősorban és lehetőleg a helyettesi kar érdemes tagjai jussanak közjegyzői állásokhoz. Közjegyzői tárgyi ügyekben is mindig számíthatott a kar az igazságos álláspontot képviselő és érvényrejuttató legmagasabb döntésére. A kar őszinte rokonszenvét *Mikecz Ödön* méltán érdemelte ki s így őszinte a sajnálkozás is távozása felett.

A Szent István év befejezése. Az országépítő nagy király megdiesőülése 900-ik jubiláris évének végére érkeznünk. A nagy király, aki messze ragyogó nemes példájával, korát megelőző kulturális törekvéseivel, nemzetalkotó és nevelő intézmények megvalósításával, a nemzet első apostoli királyának nevét méltán viselte, őrségként állította nemzetét a Kárpátok által övezett viharzónába a keresztény erkölcsök védelmére és továbbterjesztésére. Ez az ezer éven át sok magyar vér hullásával megpecsételt nemzeti misszió mintha tudatosan domborodott volna ki abban, hogy a trianoni szerződéssel elrabolt ezeréves magyar területek egyrészét éppen a jubiláris év befejezésekor szerezhettük vissza s ezzel kezdetét vehette a nagy nemzeti restitutio in integrum. Az országépítő nagy király építő tevékenységét újra megkezdte, s ha mi is egységes erővel és igaz hittel akarjuk, folytatni is fogja a többi elrabolt országrészek visszaszerzésével.

Kegyeletteljes megemlékezéssel a Szent István év befejezésére, ennek a számnak az élén közöljük a Magyar Jogászegylet

esztergomi díszközgyűlésen *Stolpa József* dr. kultuszállamtitkárnak igen komoly értékű és előkelő színvonalú előadását.

A budapesti kamara választmányi ülése. A budapesti kir. közjegyzői kamara november hó 8. napján tartotta rendes havi választmányi ülését *Lázár Ferenc* felsőházi tag elnöklete alatt. Az elnök napirend előtt meghatódott szavakkal méltatta azt a magyar történelemben újabb korszakot megnyitó eseményt, hogy a trianoni szerződéssel elrabolt magyar területek egyrészét, a magyar Felvidék javarészbán magyarok lakta részét fegyver nélkül sikerült az anyaországhoz visszaesatolni. Indítványozta, hogy a kamara ezt a történelmi eseményt az ülés jegyzőkönyvében örökítse meg s hogy ezzel kapcsolatosan a kamara a Magyar a magyarért akcióra külön adományként 500 pengőt szavazzon meg. Az elnöki indítványokat a választmány egyhangú lelkesedéssel emelte határozattá s ugyanesak elhatározta, hogy körlevélben hívja fel a tagokat, hogy a felvidék céljait szolgáló nemes akcióra szánt adományait közvetlenül a kamarához juttassák el. Bejelentés szerint különben a kamarához eddig a következő külön adományok folytak be: *Lázár Ferenc* dr. 100 P., *Botka László* dr. 100 P., *Haller Károly* dr. 100 P., *Kovácsy Zoltán* dr. 100 P., *Kiss József* dr. 80 P. Ugyanesak napirend előtt *Holitscher Szigfríd* dr. elnökhelyettes *Lázár Ferenc* dr. elnököt magas kitüntetése alkalmából a kamara nevében meleg szavakkal köszöntötte. *Lázár Ferenc* dr. a köszöntést közvetlen szavakkal és annak hangsúlyozásával köszönte meg, hogy sokoldalú elfoglaltságai között az első vonalon és mindig közjegyző akart maradni s működésében mindig különös erőt és értéket jelentett a kamara választmányának személye iránt és megnyilvánuló ragaszkodó támogatása. A választmány a továbbiakban folyó ügyeket tárgyalta le.

Itt emlékezünk meg arról, hogy *Lázár Ferenc*et kitüntetése alkalmából nemesak spontán tisztelettel az egész magyar közjegyzői kar, hanem előkelő közjogi személyek és a társadalom minden rétegeiből valósággal elhalmozták szerencsekívánságaik közlésével. Így üdvözlő táviratokat és iratokat küldtek a többek között vitéz *Imrédy Béla* miniszterelnök, gr. *Teleky Pál*, *Tasnádi Nagy András* miniszterek, *Darányi Kálmán* v. miniszterelnök, *Bud János*, *Hegedűs Lóránt*, *Hóman Bálint*, *Kozma Miklós*, *Pesthy Pál*, *Térffy Béla* v. miniszterek, *Varga Imre* a legfőbb állami számszék elnöke, *Törekgy Géza* a Kúria elnöke, *Osvald István* a Kúria v. elnöke, a Magyar Jogász Eglelet elnöke, *Finkey Ferenc* korona-

ügyész, Kelemen Krizosztom pannonhalmi főapát, Halla Aurél, Stolpa József államtitkárok, Karafiáth Jenő főpolgármester, Szendy Károly polgármester, Kövess Béla dr. a budapesti ügyvédi kamara elnöke, az igazságügyminisztérium vezető funkcionáriusai, így Berezzely Jenő államtitkár, Vladár Gábor kúriai tanácselnök, Ghyezy Dénes osztályfőnök, Kalotai Viktor kúriai bíró, Timkó Zoltán koronabíró helyettes. Meleghangú üdvözlő iratot küldött a Magyarországi Kir. Közjegyzők Országos Egylete, a Magyarországi Kir. Közjegyzőhelyettesek Országos Egylete és a Budapesti Ügyvédi Kör.

Halálozás. Egy reményteljes fiatal élet korai végéről kell szomorú híradással szolgálunk. *Kasza* László dr. hatvani kir. közjegyző Budapesten ez évi november hó 23. napján elhalálozott. Hosszú, kifogástalan helyettesi működés után 1936. évi december havában nevezték ki közjegyzővé. Alig két éve ért tehát révébe s a sors kérérelhetetlen végzése komoly munkásságú férfi korának közepén szólította el a küzdő élők sorából. A budapesti közjegyzői kamara az elhalálozás hírére november 24. napján *Lázár* Ferenc felsőházi tag elnöklete alatt rendkívüli választmányi ülést tartott, amelyen elnöki indítványra elhatározták, hogy fiatalon elköltözött tagjának emlékéért az ülés jegyzőkönyvében örökítik meg, a gyászoló özvegyhez és családhoz részvétiratot intéznek, a ravatalra koszorút helyeznek, a temetésen a kamara képviselteti magát s a kamara külön gyászjelentést bocsát ki, amelynek szövege a következő: „A Budapesti Kir. Közjegyzői Kamara mélyszégyenrel, fájdalommal jelenti, hogy Dr. *Kasza* László hatvani kir. közjegyző Budapesten folyó hó 23-án, 44 éves korában hosszas szenvedés után elhunyt. Megboldogult kartársunkat folyó hó 25-én, pénteken d. u. 3 órakor Marcaliban temetjük el. Fiatalon elhunyt, sokat szenvedett, úri jellemű és kora fiatalágától fogva közjegyzői pályára nevelt, nagyon derék kartársunk elvesztése a közjegyzői kart mély gyásszal tölti el. — Hivatásának szeretete, legtisztább és legnemesebb élet felfogása jellemezte mindig a megboldogultat, kinek emlékéért mindenkor szeretettel őrizzük meg. — Budapest, 1938. évi november hó 24-én.” — A Marcaliban nagy részvét mellett lefolyt temetésen a budapesti kamarát felkérésre *Májay* Dezső dr. kaposvári és *Mike* Imre dr. nagyatádi kir. közjegyzők képviselték. A kamara egyébként a megüresedett állásra helyettesként az ott működött *Heppes* Béla dr. kir. közjegyzőhelyettes, volt nagybányai kir. közjegyzőt rendelte ki.

A nyugdíjintézet ülései. A nyugdíjintézet állandó döntő-bírósága *Lázár* Ferenc dr. felsőházi tag elnöklésével november hó 12. napján tárgyalást tartott, amelyen egy panasz ügyet intéztek el. — A nyugdíjintézet intézőbizottsága november hó 25. napján *Cholnoky* Imre dr. elnöklete alatt folyó ügyekkel foglalkozó ülést tartott.

Magyar Országos Iparművészeti Tárlat. A Magyar Országos Iparművészeti Tárlat Budapesten a Mária Valéria-utca 12. számú kiállítási helyiségben november hó 5-től kezdődően tárlatot nyitott meg, amelyre 60 filléres kedvezményes jegyutalványok a budapesti kir. közjegyzői kamaránál kaphatók.

Helyettes keresek állandó alkalmazásra legalábbis 10—15 évi önálló gyakorlattal, dr. gesztőczy Samassa János kir. közjegyző, Zalaegerszeg.

Rendeletek :

7110/1938. M. E. sz. A rendkívüli fegyvergyakorlatra bevonult személyek magánjogi kötelezettségei.

7390/1938. M. E. sz. A rendkívüli fegyvergyakorlat idejére elrendelt kötelező munkaségités.

7777/1938. M. E. sz. A rendkívüli fegyvergyakorlatra bevonult ipari és kereskedelmi alkalmazottak szolgálati viszonyai és az eltartottaik részére járó tartási hozzájárulás.

7700/1938. M. E. sz. A védettség hatályának meghosszabbítása és az ezzel kapcsolatos rendelkezések.

147.050/1938. P. M. sz. Az idegen államok pénznemeiben megállapított értékeknek az illetékek, továbbá a fényüzési és az általános forgalmi adó megállapítása szempontjából pengő értékre való átszámítása.

Jogi- és illetékügyi irodalmi szemle

Polgári Jog. (XIV. évfolyam 8.—9. szám.) Beck Salamon dr. szerkesztő írta a legutóbb megjelent két szám vezető cikkét. Az egyik megemlékezés Grosschmidt Béniről, a második cikk „Jogászai köszöntő november másodikára” címet viseli s a felvidék visszacsatlolásához fűz emelkedett szellemű megjegyzéseket. Külön cikkeket írtak még ebbe a két számba Schuster Rudolf dr., Villányi László dr. és ifj. Nagy Dezső dr. A felszabadult felvidéki területek igazságügyi szervezeti kérdései címen megjelent közlemény hivatalos adatok alapján megállapítja, hogy a felvidék felszabadításával egy fáblai (Kassa), öt törvényszéki (Komárom, Rima-

szombat, Ungvár, Beregszász és Kassa) és huszonhárom járásbíró-sági székhely került Magyarországhoz vissza. Megállapítja továbbá a közlemény, hogy a visszacsatolás következtében előállott új helyzet tekintetében még autentikus állásfoglalás nincs a részben, valamint ezzel kapcsolatban a jogegységesítés kérdésében az érdekeltek és érdeklődők még csak találgatásokra vannak utalva. A Jogalkotás, Ügyvédség—Jogélet, Joggyakorlat, állandó rovatokban mindkét számban sok érdekes közleményt találunk. A 9. szám utóbb hivatkozott rovatában Molnár Pál dr. fűz megjegyzéseket Hirkó Boldizsár dr. közjegyzőhelyettesnek a Polgári Jog júniusi számában megjelent, a közlemény megállapítása szerint is nagy készültséggel írt tanulmányához, amelyben a Kúria P. L. 1324/1938. számú ítéletének azt a megállapítását, hogy „a végrendeleti tanúk akkor is rendelkeznek a megkívánt tanúzási képességgel, ha a végrendelezőt korábban személyesen nem ismerték is, de személyazonosságáról a végrendelezés előtt valamely megbízható módon meggyőződést szereztek” aggályosnak tekintette azzal az indoklással, hogy „nagyobb érdeket sért az ítélet, mely a jogszabály figyelmen kívül hagyásával a jogbizonytalanság okozójává válhat, mint az, amely a jogszabály alkalmazása mellett csupán az egyén méltányosság védelmére érdekeim éjt sebet. A közérdek magasabb szempont, mint a magánérdek”. Ezzel szemben Molnár Pál dr. hosszabb okfejtés után arra, a Hirkó dr. álláspontjával ellentétes megállapodásra jut, mely szerint „a törvény egy szóval sem mondja, hogy a tanúknak már előzetesen szerzett képességgel kell bírniuk a tekintetben, hogy örökös személyében tévedés nem történt s nem mondja azt, hogy csak az lehet tanú, aki a végrendelezőt már előbb ismerte, — így nyilvánvaló, hogy ilyen értelem nem is tulajdonítható a törvény szavának”. Hogy a két álláspont közül melyik a helyes, afelett lehet vitatkozni. Az azonban, amit az okfejtése rendjén Molnár Pál dr. vitat, hogy t. i. a közjegyzői végrendeletnél alkalmazott „ügyleti” tanúknak is személyesen kell ismerniük a végrendelezőt: az 1874. évi XXXIV. t.-c. 70., 82. §-ának rendelkezései, a cikkíró szerint is hivatkozott, bár helyesség szempontjából kétségbevonat, a Polgári Jogi Határozatok tárába 261. szám alatt felvett határozat és az állandóan követett gyakorlat szerint teljesen hibás és helyt nem álló álláspont s a közjegyzői rendtartásban meghatározott „ügyleti és azonossági” tanúk fogalmi elemeivel ellentétes.

Magyar Jogi Szemle. (XIX. évfolyam 9. szám.) Töreky Géza dr. kúriai elnök az országos Bírói és Ügyvédi Egyesület székesfehérvári közgyűlésén Szent István törvényeiről címen tartott nagyértékű előadását hozza ez a szám első helyen. Finkey Ferenc koronai ügyész. A gondtalanságból elkövetett vétségek büntetése, Schuster Rudolf a szabadalmi felsőbíróság ny. elnöke Néhány szó a találmányi szabadalom megszüntetéséhez, Móra Mihály kúriai tanácsjegyző Újrafelvétel a fizetés eszközökkel elkövetett visszaéléseknél s végül Tarnói László dr. aljegyző A munkaszolgálat jogi természete és törvényes alapjai a magyar alkotmányban címen írtak még értékes cikkeket ebbe a számba. A Szemle, Előadások és Irodalom rovatok közleményeit s külön melékletekként a különböző döntvénytári füzeteket hozza még ez a szám.

Deutsche Notar-Zeitschrift. (38. évfolyam 11. szám.) A németbirodalmi közjegyzői csoport és a német közjegyzői kamara hivatalos szakközlönyének 11. száma most jelent meg. Amint már említettük Ausztriának a német birodalomhoz való csatlakozása következtében a Bécsben 80 éven át megjelent Notariatszeitung is a birodalmi hivatalos lapba olvadt bele. A Deutsche Notar-Zeitschriftnek az Anschluss óta megjelent számaikat közlebről részletesebben fogjuk ismertetni. Ezúttal közöljük a 11. szám tartalmát: Hivatalos közlemények. Cikkek, Knur dr. godersbergi közjegyző: A részvénytársasági közgyűlések leírása, Haegch ulmi iroda gondnok: Mire köteles a közjegyző a jogügyletek tanúsításánál ügyelni, Heimig berlini ügyvéd: Az örökös kishirtokok jogi helyzete. A berlini birodalmi törvényszék és müncheni kamarai bíróság újabb határozatai. Dr. Frank birodalmi igazságügyminiszternek a nemzeti szocialista jogász szövetség 10 éves fennállása alkalmából kiadott nyilatkozata.

Illetékügyi Közlöny. (XIII. évfolyam 9. szám.) Három illetékjogi kérdésekkel foglalkozó cikk jelent meg ebben a számban s ezeknek a cikkeknek szerzői: Hegyessy Gyula dr., Kúti Artur dr. és Fülöp Ernő. Közlik ebben a számban a pénzügyminiszter 13408/1938. számú tájékoztató rendeletét, mely szerint a hitelbiztosítéki okiratok állandó összegű illeték alá esnek és azok maximális illetéke 5 pengő az érték után számított 0.5%-os illeték 5 pengőnél kevesebb, akkor a 20%-os rendkívüli pótlék nélkül csupán 0.5% illeték jár.

Joggyakorlat.*

Magánjog

92. Állandó bírói gyakorlatban kifejlődött jogszabály szerint a házasulandók, vagy a házastelek az *ideiglenes tartást* a házasság fennállásának idejére kizáró szerződést nem köthetnek és az olyan ügyleti rendelkezés, amelylyel a feleség az őt megillető tartásról férje javára már előre lemond, a házasság erkölcsi tartalmával ellenkezik és ezért érvénytelen. (Pécsi T. 1806/4/1937., a kir. Kúria közismert határozata alapján kifejlődött állandó bírói gyakorlat.).

93. A férj életében elkövetett *érdemtelenység* miatt rendszert csak a férj léphet fel s ha ez nem történt meg, az örökösök az özvegy ellen csak akkor léphetnek fel, ha a férj nem tudott felesége vétkességéről, vagy akadályozva volt a fellépésben. A feleség, ha érdemtelenység okából tartást nem igényelhet, özvegyi jogra sines igénye. (Debreceni T. 1520/45/1937.).

Telekkönyvi jog és eljárás.

94. Állandó bírói gyakorlat szerint az ajándékozó a megajándékozottal szemben támasztható visszakövetelési igényei biztosítására az *elidegenítési és terhelési tilalom* 74. sz. döntvénye helyes értelmezése alapján feljegyezhető, mert az igény az ingatlan állagára vonatkozik. (Bajai Tsz. kirend. Pkf. 10141/4/1938.).

95. *Román járásbíróóság által meghozott hagyaték átadó végzés alapján a tulajdonjog bekebelezése* a magyar joghatóság alatt álló területen levő ingatlanra viszonyosság hiányában *nem fogantatható*. (Gyulai tsz. Pkf. 4890/3/1937.).

96. A közadók kezeléséről szóló 600/1937. P. M. sz. rendelet 40. §-ának 2. bekezdése értelmében közadót magánjogi tartozásért végrehajtás alá vonni nem lehet. Ekként a közadó követelés lényegileg forgalmon kívül van helyezve s különben is a közadónak, mint közjogi követelésnek a jogi természete kizárja azt, hogy

* Ebben a rovatban közölt jogesetek közül azokat, amelyek a Budapesten székelő bíróságok állásfoglalásait tartalmazzák részben a közvetlenül rendelkezésünkre bocsátott határozatok, részben pedig a „Jogi Hírlap”, „Magyar Jogi Szemle”, „Magyar Törvénykezés” című szaklapok, a vidéken székelő bíróságok állásfoglalásait pedig a Szegeden megjelenő „Jog” című szaklap közlései alapján dolgozzuk fel és adjuk közre, az illetékes jogi határozatokat pedig túlnyomó részben az „Illetékügyi Közlöny” című szaklap közlései nyomán.

ily követelés jogügylet tárgya lehessen, emélfogva az *államkincstárt illető közadó követelésre nézve engedményi jogügylet hatályosan nem köthető*. (Keeskeméti tsz. Pkf. 179/4/1938.).

97. A *jelzálogadós ismeretlen örökösei részére kirendelt ügygondnok* az öröknyújtó ingatlanára előjegyzett jelzálogjog törlését az igazolási határidő igazolatlan eltelte címén jogosult kérni, mivel a tehermentesítés negatív értelemben jogszerzés. A tkvi rendtartás 119. §-a szerint pedig telekkönyvi kérvények benyújtására rendelt képviselőknek az általuk képviselt személy részére jogot szerezni külön meghatalmazás nélkül is jogában áll. (Sátoraljaújhelyi tsz. Pkf. 1021/25/1937.).

98. Az a tény, hogy a meghozott telekkönyvi végzés fogantatására hivatott kir. telekkönyvvezető a telekkönyvi hatóság végzésében foglalt döntéssel szemben eltérő jogi álláspontot foglalt el, — egymagában nem alkalmas annak a megállapítására, hogy az adott esetben olyan *nyilvánkönyvi aggály* támasztható, vagy más olyan fogyatkozásról, vagy fontos hibáról lehetne szó, amely alapul szolgálhatna arra, hogy a telekkönyvi hatóság a telekkönyvi rendtartás 168. §-ára hivatkozással a saját végzését perenkívüli úton megváltoztassa és az elrendelt jelzálogjog előjegyzést kitérőtse. (K. Pk. V. 771/1938.).

99. Téves a másodbíróságnak az az álláspontja, hogy a telekkönyvi eljárásban az *ismeretlen tartózkodású érdekelt részére ügygondnok* kinevezésének nincs helye, s hogy annak sines célja, hogy az ismeretlen tartózkodású érdekeltnek kézbesítendő végzés ügygondnok kezéhez kézbesíttessék. Eltekintve ugyanis attól, hogy a telekkönyvi rendtartás 143. §-ából következtetés vonható arra, hogy az ügygondnok rendelés a telekkönyvi eljárásból kizárva nincs, egyes, a telekkönyvi eljárással kapcsolatos törvényes jogszabályok kifejezetten intézkednek abban az irányban, hogy az elhalt, vagy ismeretlen tartózkodású telekkönyvi érdekeltnek örökösei részére ügygondnok rendeltessék. Ily irányú rendelkezést tartalmaz többek között az 1930:XXXIV. t.-c. 133. §-a, a 44987/1892. I. M. sz. rendelet 8. §-a és a 46000/1920:I. M. sz. rendelet 4. §-a. De egyébként is a bírói gyakorlat a telekkönyvi eljárásban az ismeretlen helyen tartózkodó távollévő, vagy elhalt telekkönyvi érdekeltnek, vagy jogutódaik érdekében következetesen rendel ki ügygondnokot. Ezzel a bírói gyakorlattal kapcsolatban adta ki az m. kir. igazságügyminiszter is a 2755/1929. I. M. sz. tájékoztató közleményt, mely szerint helyes és egyöntetű gyakorlat kialakulása végett célszerű, ha a telekkönyvi hatóság a telek-

könyvi érdekelték részére különösen, ha azok külföldön laknak, ügygondnokká lehetőleg azt nevezi ki, aki az érdekeltet a telekkönyvi jog megszerzésénél képviselte. (K. Pk. V. 600/1938.).

100. Igaz ugyan, hogy a *hagyatéki tárgyaláson létrejött osztály szerint nem az ingatlanok adattak át az örökösöknek, hanem az ingatlanok elárverezése folytán azoknak az árverési vételára* és az ingatlanok az örökösök nevére nem kerültek, ámde mivel egyes örökösök illetőségére a telekkönyvi rendtartás 74. §-a alapján írt korlátozással zálogjogok kebelezettek be és minthogy az öröklési jog az örökhagyó halálával nyilván meg, az örökösök az örökhagyó halálakor még el nem árverezett ingatlanokat örökölték és így az egyes örökösök illetőségére a telekkönyvi rendtartás 74. §-ában írt zálogjogok bár a telekkönyvi rendtartás 74. §-a alapján azok a hagyatékátadás megtörténtének idejétől fogva lépnek hatályba, a jelen esetben a kifejtettekre való tekintettel figyelmen kívül nem hagyhatók, hanem azok sorozása tekintetében intézkedni az árverést elrendelő telekkönyvi hatóság a hivatott. (K. Pk. V. 822/1938.)

101. Nincs tkvi akadálya annak, hogy a *védettség feljegyzésével* egyidejűleg a jelzálogjog bekebelezése is kéressék, mert amennyiben a védettség töröltetik, a végrehajtási jelzálogjog bekebelezésének jogi akadálya nincsen. A 10.000/1935. sz. rendelet 23. §-ában írt rendelkezések a védettség törlése esetén a 60 napon belül beadott kérelemre bejegyzett jelzálogjogokat egymás között egyenlő rangsor illeti meg. Ezt a 60 nap határidőt a hivatkozott § nem a védettség megszüntetésének jogerőre emelkedésétől, hanem a védett birtokká nyilvánítás tkvi feljegyzésének törlésétől számítja, amiből következik, hogy ez a 60 nap határidő attól a naptól számít, amidőn a tkvi hatóság a védettség tkvi feljegyzésének törlését elrendelte. (K. Pk. V. 1000/1937.).

Örökösödési eljárás és ezzel kapcsolatos közjegyzői díjkérdések.

102. Az örökösödési eljárást szabályozó törvényekben *nincsen olyan jogszabály, amely az örökösödési eljárás keretében a bíróság kötelességévé tenné az örökösök és a hitelezők közötti jogviszony rendezését* s így nincs jogszabályszerű alapja annak sem, hogy az örökös érdekében a hagyatéki bíróság olyan határozatot hozzon, hogy a hagyatéki eljárásban csak hitelezőként érdekelt részére a terhek viselésének kötelezettségével a hagyatéki vagyont átadja. (Szegedi tsz. Pkf. 7013/20/1937.).

103. A félnek a leltározó közeg részéről készített leltári másolat költsége a leltározás költségei keretében fel nem számítható, ezt az illető fél külön köteles a leltározó közegnek mint magánmunkálati költséget megfizetni. — *Leltározásért pótdíj felszámításának egyáltalában helye nincs.* s erre a jegyzői magánmunkálatokról szóló vármegyei szabályrendelet sem nyújt semmi alapot. (Kaposvári tsz. Pkf. 5106/3/1937.).

104. Az örökösödési eljárás lefolytatására nem illetékes közjegyző által a bírósághoz *kihirdetés végett bemutatott végrendelet másolatainak írás és hitelesítési díja a kir. közjegyző részére megállapítandó*, mert a 43194/1895. I. M. számú rendelet 32. §-ának azt a rendelkezését, hogy a kir. járásbíróság az általa kihirdetett végrendeletek másolatait minden esetben maga készíteti el, a 11000/1928. I. M. rendelet 18. §-a kifejezetten hatályon kívül helyezte. (Kaposvári tsz. Pkf. 1282/9/1938.).

105. A Pprts-nak az örökösödési eljárásban is alkalmazandó 145. § 1. bekezdés szerint, ha a félnek az örökösödési ügyben meghatalmazottja van, a *felfolyamodási határidőt a hagyaték átadó végzésnek a meghatalmazott ügyvéd részére történt kézbesítésétől kell számítani.* (Kaposvári tsz. Pkf. 4484/8/1937.).

106. Az iratoknál elfekvő árvaszéki határozat szerint az árvaszék a nagykorúsítást s azt is kimondta, hogy a véghatározat ellen a felek 15 nap alatt felebbezással élhetnek. A leltározás fogatosításakor ez a határidő le nem járt, a jogerősséget a felek a hagyaték tárgyalásán sem igazolták s így az *eljárásnak hivatalból való lefolytatása ellen* jogszerűen kifogást nem emelhetnek. (Gyulai tsz. Pk. 5694/3/1937.).

107. Az 1894:XVI. t.-c. 85. §-a értelmében rendszerint a *birtokban levő féllel szemben a birtokban nem levő fél utasítandó perre* s az öröklési igényekkel különböző jogcímekek fellépő örökösök öröklési jogcímének jogi természete (szerződéses, végrendeleti, törvényi öröklés), valamint jogcímekek alakisága csupán azokban az esetekben hat irányítólag a perre utasítás kérdésében, amikor az öröklési igényekkel fellépő felek egyike sincs birtokban, vagy ha többben vannak birtokban. (Kaposvári tsz. Pkf. 1973/3/1938.).

108. *Aki a hagyatékban semminemű minőségben nem részesül, sőt a perreutasítás folytán meginduló perben sem azon a címen volna pernyertes, hogy örökösi minősége megállapíttatik, hanem csak azon a címen, hogy bizonyos leltározott ingóságok az ő tulajdonát képezik, a közjegyzői díjak előlegezésére még tény-*

leges birtokban léte esetén sem kötelezhető. (Kaposvári tsz. Pkf. 5269/7/1937.).

109. A hagyaték jogerős átadása után megállapított hiányságok elosztása céljából tartott újabb hagyatéki tárgyalás költségei egyáltalában nem állapíthatók meg s az adott esetben az újabb tárgyaláson eljáró kir. közjegyző költségigényét legfeljebb peres úton érvényesíthetné, azonban nem a hagyatékban érdekeltek, hanem a közjegyzői irodája elődjének örököseivel szemben. (Veszprémi tsz. 365/116/1938.).

110. Az a meghatalmazás, amelyet a perenkívüli örökösödési eljárásban való képviseletének ellátására adott az ügyvédjének, egymagában csak olyan jognyilatkozatok tételére és olyan megállapodások létesítésére jogosította fel az ügyvédet, amelyeket közönséges felfogás szerint a perenkívüli örökösödési eljárás körébe esőknek lehet tekinteni. Az örökösársakkal a hagyatéki vagyon számottevő részének közelebről meg nem határozott feltételekkel leendő elidegenítése iránt kötött megállapodást azonban nem lehet közönséges felfogás szerint a perenkívüli örökösödési eljárás körébe eső és ahhoz tartozó megállapodásnak tekinteni, arra tehát az említett ügyvédi meghatalmazás egymagában ki sem terjedt, hanem az ilyen megállapodás létesítésére az ügyvéd csak külön erre szóló meghatalmazással nyert volna jogot. (K. P. I. 614/1938.)

111. Az a körülmény, hogy a felperes a végrendeletnek ezáltal érvényesített alaki hiányait az első hagyatéki tárgyaláson fel nem hozta, figyelemmel arra, hogy a végrendelettel meg nem elégedő fél a végrendelet alaki hiányára vonatkozó összes kifogásait a hagyatéki tárgyaláson előterjeszteni nem tartozik, a felperes megtámadási jogát meg nem szüntette, — másfelől az előző pert nem a felperes, hanem az alperes tette folyamatba és ha abban a perben a felperesnek módjában állott volna s védelem gyanánt vagy viszontkereset útján a jelen perben felhozott alaki érvénytelenségi okokat is érvényesíteni, de erre nem volt köteles s ennél fogva egymagában az a tény, hogy ezt elmulasztotta, nem járhat azzal a jogkövetkezménnyel, hogy az általa peres úton eddig még meg sem támadott végrendeletet a perenkívüli örökösödési eljárásban vitatott érvénytelenségi okon kívül fennállónak vélt további alaki hiányok miatt meg ne támadhassa. (K. P. I. 567/1938.).

A kir. közjegyzőhelyettesek és jelöltek állasközvetítését a Magyarországi Kir. Közjegyzőhelyettesek Országos Egyesülete látja el. (Cím: Gyöngyössy Arisztid dr. kir. közjegyzőhelyettes, Budapest, VIII., József-körút 2.)

Kéziratokat vissza nem küldünk s azok megőrzését nem vállaljuk.